

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Bakalářská práce

2011

autor: Ivana Badáňová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Výdaje obce Černá v Pošumaví na sociální služby

Autor: Ivana Badáňová

Vedoucí práce: Ing. Jana Krbová, Ph.D.

Studijní program: Sociální pedagogika, specializace veřejná správa

Datum odevzdání: 31. 03. 2011

Zadání bakalářské práce

Název práce: Výdaje obce Černá v Pošumaví na sociální služby

Zadání práce: Práce bude obsahovat teoreticko-metodologickou část vztahující se k danému tématu. Aplikační část bude zaměřena na analýzu rozpočtu obce Černá v Pošumaví s akcentem na výdaje do sociální oblasti.

Jméno studenta: Ivana Badáňová

Ročník: 2.

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Vedoucí práce: Ing. Jana Krbová, Ph. D.

Katedra: Společenských věd FM VŠE

Termín zadání: 09. 03. 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma

„Výdaje obce Černá v Pošumaví na sociální služby“

jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Černé v Pošumaví, dne

.....

podpis

Anotace

Předmětem bakalářské práce „Výdaje obce Černá v Pošumaví na sociální služby“ je zhodnocení vývoje výdajů na sociální služby. První část popisuje souhrnně problematiku financování územních samosprávných celků. Druhá, aplikační část, bude zaměřena na analýzu rozpočtu obce Černá v Pošumaví s akcentem na výdaje do sociální oblasti. Cílem mé práce bude zhodnocení vývoje výdajů na sociální služby za posledních 5 let a analýza rozsahu a kvality těchto poskytovaných služeb.

Annotation

The subject of the thesis "Expenditure in the Černá v Pošumaví community of social services" is the assessment of expenditure on social services. The first part describes comprehensively the issue of financing local government units. The second part of the application will focus on analyzing the budget in the Černá v Pošumaví community emphasis on spending social field. The aim of my work will assess the development expenditure on social services over the past 5 years and analysis of the extent and quality of these services.

Poděkování

Za odborné konzultace a vedení práce děkuji Ing. Janě Krbové, Ph. D.

z Katedry managementu veřejného sektoru

Fakulty managementu v Jindřichově Hradci

Vysoké školy ekonomické v Praze

Obsah

Úvod	3
1 Finanční hospodaření územních samosprávných celků	5
1.1 Vymezení základních pojmů a právní úprava.....	6
1.1.1 Rozpočet územně samosprávného celku	8
1.1.2 Peněžní fondy	9
1.2 Členění příjmů a výdajů dle rozpočtové skladby.....	10
1.2.1 Daňové příjmy	12
1.2.2 Nedaňové příjmy	17
1.2.3 Příjmy kapitálové.....	17
1.2.4 Přijaté transfery.....	17
1.3 Výdaje rozpočtu územně samosprávných celků.....	19
1.3.1 Výdaje běžné	19
1.3.2 Výdaje kapitálové.....	20
1.3.3 Financování	20
1.4 Rozpočtový proces.....	21
2 Zabezpečování sociálních služeb územní samosprávou.....	25
2.1 Sociální služby v malých obcích	27
3 Charakteristika obce Černá v Pošumaví	31
3.1 Sociální služby poskytované obcí Černá v Pošumaví	34
3.1.1 Sbor pro občanské záležitosti	34
3.1.2 Péče o vzhled obce	35
3.1.3 Veřejně prospěšné práce.....	36
3.1.4 Služby pro seniory	38
3.1.5 Služby pro rodiny s dětmi.....	40

4 Analýza rozpočtu obce Černá v Pošumaví s akcentem na výdaje do sociální oblasti.....	44
4.1 Metody finanční analýzy územních samospráv	44
4.1.1 Finanční analýza příjmů obce Černá v Pošumaví	45
4.1.2 Finanční analýza výdajů obce Černá v Pošumaví s akcentem na výdaje do sociální oblasti	47
Závěr.....	51
Literatura a další zdroje	55
Literatura	55
Elektronické zdroje.....	55
Další zdroje.....	56
Seznam tabulek.....	56
Seznam grafů	57
Seznam schémat	57
Seznam fotografií	57

Úvod

Motto:

„...cílem je nedělat jen věci správně, ale dělat i správné věci...“

Peter F. Drucker

V Ústavě České republiky, zákon č. 1/1993 Sb., Hlava sedmá, článek 99 je stanoveno, že Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Obec je vždy součástí vyššího územního samosprávného celku. Územní samosprávné celky jsou definovány jako územní společenství občanů, které mají právo na samosprávu. Obce jsou samostatně spravovány zastupitelstvy. Dále jsou zde určena klíčová práva i povinnosti obcí a krajů, která se dotýkají financování. Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.

Jedním z úkolů obecních i krajských samosprávných celků je poskytovat pro své občany celou řadu statků a služeb a zajištění dostatečných finančních zdrojů na tyto služby. Základním pilířem hospodaření územních samosprávných celků je rozpočet obce. Obec zajišťuje prostřednictvím svého rozpočtu vlastní činnosti (např. úklid, pitnou vodu), ale i činnosti, které na ni deleguje stát (např. školství, sociální péči). Obec je povinna pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby občanů. Zejména v samostatné působnosti by měla vytvářet podmínky pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla zpracovat bakalářskou práci na téma „Výdaje Obce Černá v Pošumaví na sociální služby“.

Jelikož prostředky vynakládané na správu věcí veřejných jsou ve většině případů získávány od občanů ve formě zdanění, je efektivní využívání a rozdělování těchto prostředků otázkou, která se dotýká každého z nás. V souvislosti s decentralizací sociálních služeb posiluje role obce. Obyvatelé obce mohou svým zájmem a aktivitami přispět k vyvážení nabídky veřejných služeb s místní poptávkou a umožnit tak zvýšení efektivního rozdělení rozpočtových výdajů samosprávy.

Předmětem mé bakalářské práce „Výdaje obce Černá v Pošumaví na sociální služby“ je zhodnocení vývoje výdajů na sociální služby poskytované obcí v rámci samostatné působnosti. V první části se zmíním o právní úpravě rozpočtů obce a souvisejícími předpisy. Postupně rozeberu příjmovou a výdajovou část rozpočtu, financování a dotace, které jsou nedílnou součástí rozpočtů územně samosprávných celků. Dále se budu zabývat rozpočtovou

skladbou, rozpočtem a to sestavením návrhu rozpočtu na základě rozpočtového výhledu a změnami rozpočtu, závěrečným účtem obce, který zobrazuje skutečné plnění rozpočtu. Následovat bude účelovost vynaložených prostředků a na závěr se zmíním o přezkumu hospodaření územně samosprávných celků. V druhé části se budu nejprve zabývat otázkou, jaké jsou role měst a obcí v sociálních službách a v jejich financování, poté bude provedena analýza rozpočtu obce Černá v Pošumaví, při níž se zaměřím na výdaje do sociální oblasti. Zejména se zaměřím na veřejně prospěšné práce, o které je ze strany občanů velký zájem, kdy obec společně s Úřadem práce v Českém Krumlově poskytuje mnoho pracovních příležitostí. Dále zhodnotím výdaje na sociální služby za posledních 5 let. Zároveň provedu hodnocení rozsahu a kvality těchto služeb.

Cílem mé bakalářské práce bude zhodnocení vývoje výdajů na sociální služby za posledních 5 let v malé obci Černá v Pošumaví a analýza rozsahu a kvality těchto služeb.

Téma „Financování sociálních služeb v Obci Černá v Pošumaví“ jsem si zvolila také z toho důvodu, že již několik let pracuji na zdejší obecní úřadu. Naše obec je obcí I. stupně a s počtem 840 obyvatel se řadí do kategorie „malých obcí“. Personální obsazení je minimální, proto musí každý zaměstnanec zvládnout kromě své hlavní činnosti ještě několik dalších. Má práce spočívá tedy nejen ve vedení účetnictví, ale mám na starost i evidenci obyvatel, nájemné z obecních bytů, vidimaci a legalizaci a v současné době přibyl i Czech POINT. Denně se tedy s danou problematikou setkávám. Téma mé bakalářské práce mi jistě pomůže prohloubit znalosti v mém povolání.

Při zpracování bakalářské práce použiji metody analýzy (rozboru), komparace (srovnávání) a evoluce elementů (odhadovaný vývoj). Informace budu při práci čerpat z platné legislativy, odborné literatury a z internetových zdrojů. V práci budou použity i údaje z účetní evidence obce Černá v Pošumaví. Rovněž využiji své praktické zkušenosti a připomínky z konzultací s vedoucí bakalářské práce.

1 Finanční hospodaření územních samosprávných celků

Neustále se vyvíjející legislativa udílí územním samosprávným celkům nejen širší pravomoci, ale též nové povinnosti. Na samosprávné orgány jsou kladeny vyšší nároky, co se týče odpovědnosti za evidenci, ochranu a hospodaření s majetkem, řízení peněžních toků a kontroly nad veřejnými financemi. Na to navazuje i odpovědnost za řízení života komunity v místě územního celku a celkový rozvoj obce. Finanční hospodaření obcí je do značné míry determinováno rozsahem pravomocí a prováděných aktivit. V České republice existuje tzv. smíšený systém veřejné správy, kdy obecní a krajské samosprávy souběžně vykonávají dva druhy činností.¹ První lze shrnout pod pojem samostatná působnost a druhá je označována jako přenesená působnost.

Samostatná působnost je působnost samosprávná, zakotvená v právu na samosprávu a v ústavním ustanovení, podle kterého je obec samostatně spravována zastupitelstvem. Do samostatné činnosti spadá např. hospodaření obce, včetně tvorby rozpočtu, závěrečného účtu a nakládání s peněžními fondy obce, schvalování programu rozvoje obce, územního plánu obce a regulačního plánu, zřizování organizačních složek obce a příspěvkových organizací, zakládání obchodních společností a dalších právnických osob, vydávání obecně závazných vyhlášek, zřizování obecní policie atd. Obec v samostatné působnosti dále pečuje o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a uspokojování potřeb svých občanů (bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku)

Do **přenesené působnosti** pak náleží úkoly, které obec plní pro stát. Přenesená působnost obcí, je dekoncentrovaná státní správa svěřená obcím zákony na základě čl. 105 Ústavy ČR. Přenesená působnost je pro obce diferencována podle rozhodnutí státu. Tomu odpovídají správní kapacity jejich úřadu a objem finančních prostředků plynoucích do rozpočtu obce. Obce obdrží ze státního rozpočtu dotace na úhradu nákladů, které jim výkonem svěřené agendy vznikají.²

¹ Zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

² Rektorič, J., Šelešovský, J.: Jak řídit kraj,město, obec: Rukověť územní samosprávy, II. díl, s.22

1.1 Vymezení základních pojmů a právní úprava

Primárním předpisem, kde jsou stanovena klíčová práva a povinnosti obcí, které se dotýkají také financování, je Ústava České republiky. K dalším důležitým zákonům, ve kterých jsou konkrétněji definovány podmínky fungování municipálního finančního systému, patří zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (tzv. „malá“ rozpočtová pravidla). Uvedený zákon, č.250/2000 Sb., upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územně samosprávných celků tedy obcí a krajů. Stanoví pravidla hospodaření s jejich finančními prostředky. Dále upravuje zřízení nebo zakládání právnických osob územními samosprávnými celky a zřizování příspěvkových organizací v oblasti školství. Tímto zákonem se rovněž řídí hospodaření dobrovolných svazků obcí, městských obvodů nebo městských částí statutárních měst a městských částí hlavního města Prahy. Při psaní své bakalářské práce budu vycházet zejména právě z tohoto zákona. Malá rozpočtová pravidla jsou v úzkém vztahu k zákonu č.218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech České republiky (tzv. „velká“ rozpočtová pravidla). Ty vytvářejí celkový rámec fungování systému veřejných financí.

Dalším právním předpisem souvisejícím s rozpočtem územně samosprávných celků je zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů. Daňové příjmy tvoří největší část finančních zdrojů obcí. Obce však nemají možnost účinnějšího ovlivňování těchto příjmů na obecní úrovni. Jedinou platbou daňového charakteru, o jejímž zavedení, dle příslušné legislativy, rozhoduje obec sama, jsou místní poplatky, které jsou určeny v zákoně č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Částečná pravomoc náleží obci u daně z nemovitosti. Změna zákona č.261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, nově zavádí místní koeficient, kdy obec může obecně závaznou vyhláškou pro všechny nemovitosti na území celé obce jeden místní koeficient ve výši 2, 3, 4, nebo 5, kterým se vynásobí daňová povinnost poplatníků za jednotlivé druhy pozemků a staveb.³

Oblast a způsob použití rozpočtové skladby jsou obecně ve vyhlášce MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.

Finanční hospodaření územních samosprávných celků by mělo být uskutečňováno v souladu se schváleným rozpočtem. Roční rozpočet vypracovává obec v návaznosti na svůj rozpočtový

³ Provazníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. Grada, 2007, ISBN 978-80-247- 2097-5, s.124

výhled. Rozpočtový výhled je pojmán jako pomocný nástroj, sloužící pro střednědobé finanční plánování. Dle zákona č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů je rozpočtový výhled sestavován na 2 až 5 let následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet. Podkladem k jeho sestavení jsou zejména uzavřené smluvní vztahy a další závazky. Pokud není rozpočet územního samosprávného celku schválen před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se rozpočtové hospodaření územního samosprávného celku do jeho schválení pravidly rozpočtového provizoria. Tyto pravidla stanoví zastupitelstvo obce. Měla by být stanovena tak, aby nedošlo k narušení plynulosti hospodaření a to nejen na úrovni vlastních orgánů obce, ale i příspěvkových organizací a dalších subjektů závislých na rozpočtu obce.

K pravidlům hospodaření se vztahuje zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole a prováděcí vyhlášky č. 416/2004 Sb., k zákonu o finanční kontrole, kde jsou stanoveny bližší podrobnosti o kontrolních metodách, kontrolních postupech a termínech předkládání zpráv o výsledcích finančních kontrol.

Podle ustanovení § 17 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů jsou územní samosprávné celky a dobrovolné svazky obcí povinny, dát si přezkoumat své hospodaření za uplynulý kalendářní rok. Přezkoumávání hospodaření upravuje zvláštní právní předpis, kterým je zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.

Územní samosprávný celek je povinen vést své účetnictví a to podle zvláštního zákona, kterým je zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

S hospodařením obcí souvisí i financování sociálních služeb, které bylo ovlivněno jednak reformou veřejné správy ale i opakovanými pokusy reformy sociálních služeb, které vyústily v novou legislativu zejména pak v zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Podle tohoto zákona získaly obce určité organizační a informační povinnosti. Ve své práci se zmíním i o problematice veřejně prospěšných prací, které jsou řešeny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Důležitým dokumentem potvrzujícím postavení územní samosprávy v Evropě je Evropská charta místní samosprávy, přijatá členskými státy Rady Evropy 15. 10. 1985 ve Štrasburku. Jednotlivé státy nemusí respektovat všechna ustanovení, ale musí určit ta, která respektovat nebudou. Česká republika respektuje ve svém zákonodárství většinu ustanovení tohoto dokumentu, přestože v oblasti financování obcí u nás zatím situace není optimální.

1.1.1 Rozpočet územně samosprávného celku

Obce zabezpečují širokou škálu služeb a disponují k tomu značným objemem finančních prostředků. Základním nástrojem hospodaření obcí je jejich rozpočet, který dává do souladu plánované příjmy a výdaje obce. Na rozpočet je možné nahlížet třemi pohledy.

První pohled vnímá rozpočet jako **bilanci příjmů a výdajů** za rozpočtové období. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. Tato zásada se shoduje s rozpočtovým rokem stanoveným v zákoně č.218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, ve znění pozdějších zákonů, pro státní rozpočet. Bilance podává informaci o vyrovnanosti či nevyrovnanosti hospodaření dané obce. Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný, kdy je hodnota příjmů rovna hodnotě výdajů. Většinou se však příjmy a výdaje nerovnají. Rozpočet může být schválen i jako **přebytkový**, pokud příjmy přesáhnou výdaje. Vytváří se tak rezerva pro hospodaření v dalším rozpočtovém roce. Pokud jsou výdaje vyšší, než příjmy, jedná se o rozpočet **schodkový**, může být schválen i takto, ale pouze v případě, že schodek bude možné uhradit použitím rezerv z minulých období nebo jiných zdrojů na vyrovnání rozpočtové bilance.

Druhou možností je, chápat rozpočet jako **finanční plán**, podle kterého obce hospodaří v příslušném rozpočtovém roce. Finanční plán by měl zajistit solventnost obce a to tak, že připouští pouze ty výdaje obce, které jsou kryty:

- příjmy, které lze reálně očekávat;
- existujícími rezervami;
- eventuelně půjčkami, které lze získat a splatit.

Při plánování příjmů a výdajů územních rozpočtů se setkáváme s tzv. **rozpočtovým omezením**. Vzhledem k tomu, obce nejsou finančně soběstačné a mají více či méně omezené pravomoci v ovlivňování příjmů, je nutné o příjmech uvažovat jako o rozpočtovém omezení. Na druhou stranu je část výdajů obce předem známá a lze teda odhadovat výdajové potřeby předem. Přesto je však žádoucí i při plánování výdajů (zejména u lokálních veřejných statků a služeb) vycházet z definovaných potřeb.⁴

Do třetice je možno chápat rozpočet jako **nástroj na prosazování cílů obecních a regionálních politik**, což úzce souvisí s pojetím rozpočtu jako finančního plánu. Struktura výdajů rozpočtu předurčuje, které aktivity budou nebo nebudou podporovány. Stanovuje priority v rámci lokálních veřejných statků a služeb poskytovaných obcí, alokuje zdroje mezi různé činnosti obce, případně rozhoduje o úrovni zdanění a poplatcích. Rozpočet poskytuje informace o finanční situaci a záměrech obce a má tři roviny: rozhodovací (provádí výběr

⁴ Provazníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. Grada, 2007, ISBN 978-80-247- 2097-5, s.58

umístění zdrojů mezi jednotlivé výdaje, tj. různé druhy služeb, investic), řídicí (alokace zdrojů na mzdy, vybavení, budovy jednotlivých organizačních jednotek), kontrolní (legalizace toho, kolik finančních prostředků územní celek získá a vydá a stanovení kdo může peníze vydávat, v jaké výši a na jaký účel).

Přípravná fáze rozpočtu, jeho schvalování by mělo být otevřeno podnětům z vnějšku. Každá organizace by měla usilovat o vytvoření zpětné vazby směrem k občanům, zřízeným organizacím, ale i podnikatelským subjektům v působnosti územního samosprávného celku.⁵ Na základě § 11 odst. 3 zákona č. 250/200 Sb. je obec povinna zveřejnit návrh rozpočtu aby měli občané příslušní k územně samosprávnému celku možnost rozpočet připomínkovat. Po zveřejnění rozpočtu je jeho schválení výhradní pravomocí zastupitelstva.

Obsahem rozpočtu jsou tedy jeho příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů, pokud není v zákoně uvedeno, že probíhají mimo rozpočet. Mimo rozpočet se sledují finanční operace s cizími nebo sdruženými prostředky a také podnikatelská činnost. Součástí rozpočtu územního samosprávného celku jsou nejen roční příjmy a výdaje, ale i finanční operace, kterými se mění stavy peněžních prostředků na peněžních fondech územního samosprávného celku.

1.1.2 Peněžní fondy

Jak již bylo řečeno, rozpočet je nástrojem financování potřeb obce, zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů umožňuje územnímu samosprávnému celku, aby si vedle rozpočtu mohl zřizovat ještě peněžní fondy. V zákoně není určen počet ani druh těchto fondů. Územní samosprávný celek si tedy peněžní fondy zřizovat dle svých potřeb. Mohou to být fondy, které jsou zřízeny pro konkrétní účely nebo bez účelového určení. Bez účelového určení bývá zpravidla fond rezerv a rozvoje. Prostředky tohoto fondu obec využívá na financování investic, schodku rozpočtu obce, případně na financování neplánovaných potřeb. Velký počet těchto fondů však omezuje manévrovací schopnosti při použití finančních prostředků dle konkrétní situace. Jelikož obce disponují dostatečnými pravomocemi v rozhodování o finančním majetku, mohou finanční prostředky ukládat na zvláštní vkladové účty u svých peněžních ústavů a v budoucnu je využít na financování určité potřeby. Z těchto důvodů klesá v současnosti význam tvorby a používání těchto fondů.

⁵ Lorenc, J. - Kašpárková, J.: *Rozpočtová skladba 2010 pro územní samosprávné celky*. 3. vydání. M LORDY, s.r.o. Polešovice 2010, ISBN 978-80-254-6776-3, s. 21-22

V souvislosti s fondy územních samosprávných celků je třeba se zmínit i o sociálním fondu. Vyhláška č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů se na územní samosprávné celky nevztahuje. Územní samosprávný celek si může ve své pravomoci sociální fond zřídit a rozhodnutím zastupitelstva stanovit zásady jeho tvorby a použití. Zastupitelstvo obce tedy rozhoduje nejen o zřízení fondu, ale i schvaluje závazné zásady jeho naplňování a použití.

1.2 Členění příjmů a výdajů dle rozpočtové skladby

Jak již bylo popsáno výše v kapitole 4, je rozpočet schvalován zastupitelstvem a neprodleně po jeho schválení se provádí rozpis v třídění podle rozpočtové skladby, kterou stanoví Ministerstvo financí vyhláškou 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších zákonů. **Rozpočtovou skladbu** je možné charakterizovat jako nástroj pro třídění příjmů a výdajů veřejných rozpočtů. Jejím úkolem je zabezpečit jednotnost a přehlednost rozpočtů. Jde o systém kódů, které nám říkají, do jakého odvětví byl příjem či výdej směřován. Vyhláška MF říká, že rozpočtová skladby třídí příjmy a výdaje z hlediska odpovědnostního, druhového, odvětvového a konsolidačního.

Odpovědností (kapitolní) třídění je povinné pro třídění příjmů a výdajů státního rozpočtu, dle správců kapitol (Kancelář prezidenta republiky, Poslanecká sněmovna parlamentu, Senát Parlamentu, jednotlivá ministerstva ...). Pro obce a kraje není toto třídění povinné.

Druhové (položkové) třídění je základním rozdělením peněžních operací, které je propojeno s účetnictvím. Toto třídění se týká všech peněžních operací. Ty jsou rozděleny do tří základních okruhů: příjmů, výdajů a financování. Pro třídění se používá čtyřmístný číselný kód, kdy nejvyšší rozlišovací úrovní jsou třídy, ty se dále na seskupení položek (dvoumístné), podseskupení položek (trojmístné) a položky (čtyřmístné). Toto třídění dělí peněžní operace do sedmi tříd:

Příjmové operace:

1. daňové příjmy
2. nedaňové příjmy
3. kapitálové příjmy
4. přijaté dotace

Výdajové operace:

5. běžné výdaje
6. kapitálové výdaje

Financování

Odvětvové (paragrafové) třídění umožňuje **rozdělení příjmů a výdajů podle odvětví**. Odpovídá na otázku, k čemu slouží daná činnost, do jakého odvětví patří. Je základním zdrojem informací o hospodaření územního samosprávného celku. Toto třídění je přehledné a srozumitelné jak pro občany, tak především pro zastupitele, kteří mohou schválit rozpočet právě v odvětvovém členění. Stejně jako u položek se využívá čtyřmístný klasifikační klíč třídění na skupiny, oddíly, pododdíly a paragrafy. **Odvětvové třídění se nepoužívá u daňových příjmů, přijatých dotací a financování.**

Dělení skupin:

1. zemědělství a lesní hospodářství
2. průmyslová a ostatní odvětví hospodářství
3. služby pro obyvatelstvo
4. sociální věci a politika zaměstnanosti
5. bezpečnost státu a právní ochrana
6. všeobecná veřejná správa a služby

Konsolidace plyne z principu používání rozpočtové skladby u veškerých pohybů na rozpočtových bankovních účtech. Konsolidace očišťuje tyto peněžní operace o interní přesuny finančních prostředků uvnitř konsolidovaného celku. Na úrovni vykazující jednotky jde o přesuny peněžních prostředků mezi jednotlivými bankovními účty a účelovými fondy. Tato operace se zobrazí jak v příjmech, tak ve výdajích a vzájemně se konsolidují. Příjmy a výdaje se dále třídí na záznamové jednotky. Ty vyjadřují, zda jde např. o dotace nebo splátky půjčených prostředků přijaté obcí od obce v jiném okrese téhož kraje nebo od obce v jiném kraji. V případě poskytnuté dotace je stejné třídění.

Finanční hospodaření obce se řídí základním dokumentem, kterým je roční rozpočet. Ten by měl být stabilní, závazný, pravdivý. Nemůže však být nezměnitelný. Může se stát, že dojde ke změně podmínek a předpokladů, z kterých se vycházelo při jeho sestavování. Příčiny, pro které může docházet ke změnám schváleného rozpočtu, jsou taxativně vymezeny v zákoně o rozpočtových pravidlech. Jsou to změny:

- organizační - mění se počet příjmů a výdajů rozpočtových prostředků v souvislosti se vznikem nebo zánikem organizace nebo subjektu, kterým jsou určeny závazné ukazatele (dotace, příspěvky apod.)
- metodické - mohou je vyvolat změny právních předpisů, které ovlivňují výši plánovaných příjmů a výdajů

- věcné změny - jsou vyvolány různými reálnými skutečnostmi, ke kterým dochází v průběhu roku a ovlivňují příjmy a výdaje. Mohou to být např. změny počtu osob majících nárok na sociální podporu, neočekávané zvýšení cen dodávek elektrické energie, nižší plnění daňových příjmů než bylo očekáváno atd.

Veškeré změny rozpočtu se provádějí **rozpočtovými opatřeními**, která se evidují podle časové posloupnosti. Rozpočtovým opatřením se rozumí přesun rozpočtových prostředků (z položky na položku nebo z paragrafu na paragraf), použití nových příjmů k úhradě nových výdajů, při kterém se mění celkový objem rozpočtu, vázání rozpočtových výdajů a přijetí úvěru nebo půjčky, kdy dochází ke zvyšování výdajů a úpravě financování. V souladu s ustanovením § 102 odst. 2 písm. a) zákona č.128/2000 Sb., o obcích, může provádět rozpočtová opatření rada obce, resp. starosta, a to pouze v rozsahu, který stanoví zastupitelstvo obce.

1.2.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou nejdůležitějším a největším finančním tokem územně samosprávných celků. Tyto příjmy můžeme rozdělit do dvou skupin. Daňové příjmy můžeme třídit dle daňové pravomoci na státní a místní, dále pak dle daňového určení na výlučné a sdílené. Daně sdílené vybírá na centrální úrovni stát a pak jejich výnos na základě předem stanovených koeficientů posílá obcím. Výlučné daňové příjmy, což znamená, že do rozpočtu plyne celý výnos daně.⁶

Daně výlučné

- daň z nemovitostí - příjemce je obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- daň z příjmů právnických osob v případě, kdy poplatníkem je obec - s výjimkou daně, která je vybírána srážkou podle zvláštní sazby.

⁶ Císařová, E-Pavel, J.: *Průvodce komunálními rozpočty*. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR, 2008, ISBN 978-80-87123-06-5, s. 34

Daně sdílené

- daň z přidané hodnoty,
- daň (zálohy na daň) z příjmů fyzických osob,
- daň z příjmu právnických osob.

Do obecních rozpočtů se sdílené daně rozdělují podle počtu obyvatel a stanovených koeficientů. Každá obec se na stanovené procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí určeným procentem. Novela zákona o rozpočtovém určení daní platná od roku 2002 přiřadila obcím 1,5 % podíl z celorepublikového výnosu daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků podle počtu zaměstnanců v obci k celkovému počtu zaměstnanců ČR. Snížil se i původní 70% sdílený podíl daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti na 60% a zbývajících 10% výnosu této daně připadlo do státního rozpočtu jako jeho výlučná daň. Beze změny zůstal 30% výnos připadající obcím. Další novelou zákona RUD platnou od roku 2005 se daňových příjmů obcí nedotkla. Poslední novela platná od roku 2008 zavádí nová kritéria pro přerozdělování výnosu sdílených daní pro obce: kritérium rozlohy obce, kritérium prostého počtu obyvatel (obě mají váhu tří procent) a výrazně upravené kritérium přepočteného počtu obyvatel s váhou 94 %. Jsou zavedeny čtyři velikostní kategorie a propočtem postupných přechodů se eliminuje skokový efekt změn na hranici velikostních kategorií. Příjmy obcí se zvyšují na podíl 21,4 % z výnosu sdílených daní. Většinu základních náležitostí daní určují celostátně platné zákony.⁷

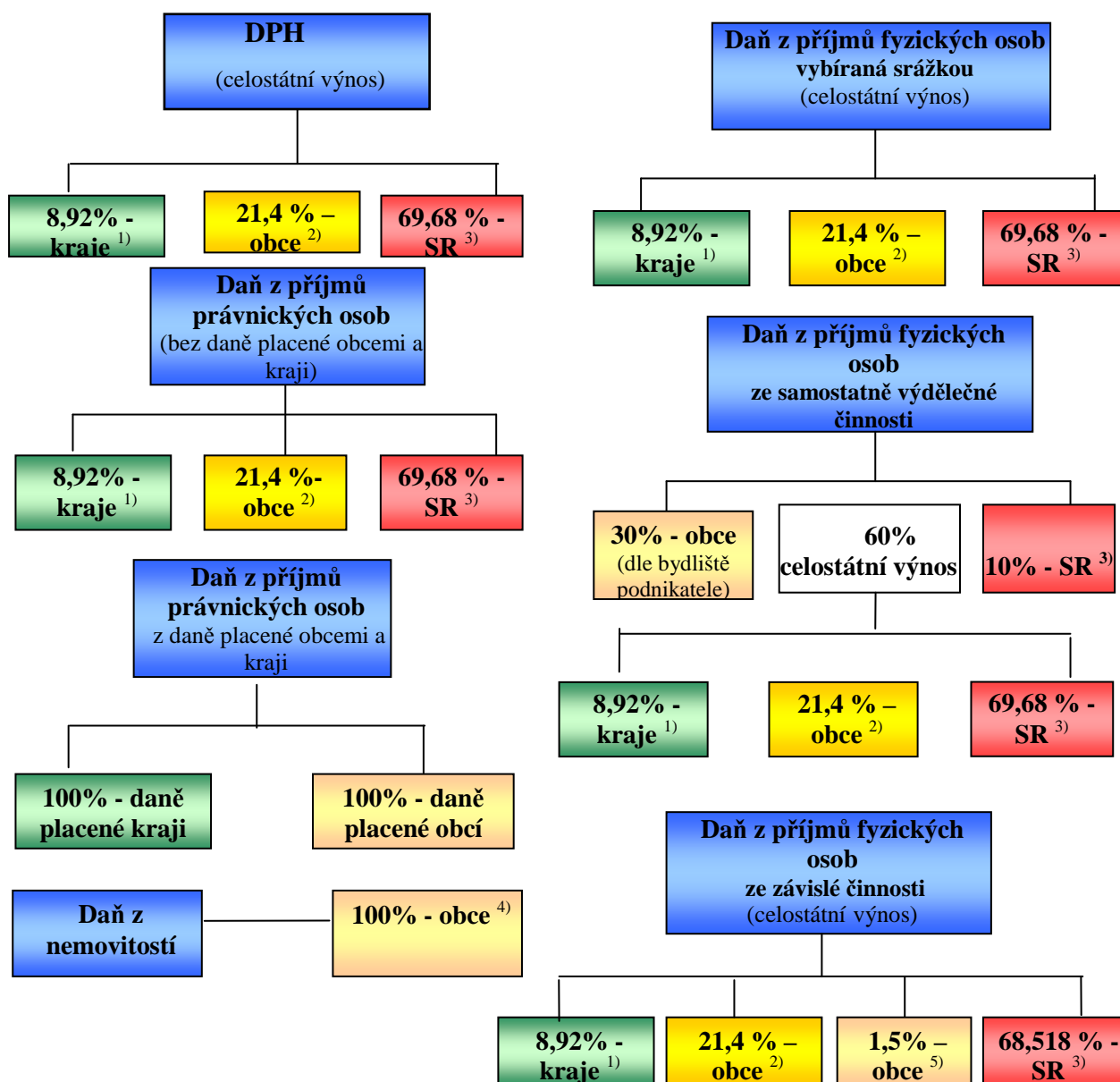
Obce mají velmi malou daňovou pravomoc, v současné době mají možnost částečně ovlivnit pouze daň z nemovitosti a to korekčními koeficienty, nepředstavuje však významnější zdroj příjmů. V České republice je daňový výnos nerovnoměrně rozložen, což ovlivňuje například výnos daně z nemovitostí. Nerovnosti v daňovém výnosu mezi obcemi ovlivňuje nerovnoměrné rozložení základu příslušné daně. U sdílených daní to ovlivňuje i způsob rozdělení výnosu daně mezi jednotlivé obce a kraje, tzn. podle jakých kritérií.

⁷ Provazníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. Grada, 2007, ISBN 978-80-247- 2097-5, s.135

Právě v posledních letech malé obce, kterých je většina pociťuje znevýhodnění zvolenými kritérii rozdělování daňového výnosu po horizontální linii.⁸ V souladu s přílohou č. 3, zákona o rozpočtovém určení daní, která stanovuje jeden z přepočítacích koeficientů, vzniká zřetelný rozdíl v přerozdělování daňových příjmů. Dochází k preferenci čtyř největších měst a to Prahy, Plzně, Ostravy a Brna. Nejvyšší podíl daňových příjmů za státního rozpočtu obdrží každoročně hlavní město Praha. Samozřejmě, jde o hlavní město, s velkým počtem obyvatel, které mimo jiné plní také reprezentativní funkci našeho státu. Avšak tento rozdíl je až tak viditelný, že se v posledních letech, jak jsem se již zmínila výše, hovoří o daňové diskriminaci obcí. Rozpočtové rozdělení daní je uvedené v následujícím schématu (viz schéma č. 1)

⁸ Peková, J. - Pilný, J. - Jetmar, M.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. aktualizované a rozšířené vydání*. ASPI Praha 2008, ISBN 978-80-7357-351-5.

Schéma 1: Rozdělení rozpočtového určení daní od 1.1.2008 (bez SFDI, poplatků a pokut)

Vysvětlivky:

¹⁾ Každý kraj se na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 zákona č. 243/2000 Sb., o RUD, v platném znění

²⁾ Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě:

1. kritéria výměry katastrálních území obce
2. prostého počtu obyvatel v obci
3. násobků postupných přechodů

³⁾ Příjmy státního rozpočtu

⁴⁾ Výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází.

⁵⁾ Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v obci.

Mezi daňové příjmy patří také **místní poplatky**. Jde o jedinou platbu daňového charakteru, o jejímž zavedení rozhoduje sama obec. Jaké poplatky může obec sama stanovit je určeno v zákoně č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanovuje základní parametry a nejvyšší možné sazby. Konkrétní výši poplatku a v některých případech i frekvenci výběru stanovují obce v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou. Tyto poplatky kromě finančního přínosu do hospodaření obce, plní do jisté míry i regulační a ochrannou funkci (např. poplatek za povolení vjezdu motorových vozidel do vybraných míst a částí měst – smyslem je omezit pohyb vozidel v zpravidla historických částech města).

Obce mohou vybírat následující poplatky:

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský a rekreační pobyt,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do míst a částí měst,
- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Vedle místních poplatků vybírá obec v rámci přenesené působnosti **správní poplatky**. Právní úprava správních poplatků je obsažena v zákoně č. 634/2004 Sb., zákona o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.⁹ Mezi nejčastěji prováděné úkony v rámci této přenesené působnosti patří např. výpisy z matrik, ověření pravosti dokladů a podpisů, vystavení dokladu o povolení stavby apod. Seznam úkonů podléhajících správnímu poplatku je uveden v sazebníku, který tvoří přílohu zákona o správních poplatcích. Sazby poplatků jsou tedy jednotné na celém území, proto je rozpočtová skladba zahrnuje do daňových příjmů.

⁹ Rektorič, J., Šelešovský, J.: Jak řídit kraj, město, obec: Rukověť územní samosprávy, II. díl, s.22

1.2.2 Nedaňové příjmy

Další skupinu zdrojů, tvoří příjmy nedaňové, tedy příjmy z vlastní činnosti obce. Výše těchto příjmů je závislá na majetku, lidském potencionálu a aktivitě vedení a všech orgánů obce. Mezi tyto příjmy zahrnujeme:

- výnosy z majetku, který obec vlastní (pronájmy majetku a prodej neinvestičního majetku),
- převody prostředků z vlastních peněžních fondů (zpravidla účelových peněžních fondů obce, pokud takové fondy zřídila),
- příjmy z vlastního hospodaření obce nebo z hospodaření subjektů, které obce založila,
- přijaté sankční pokuty (nahodilé obtížně plánovatelné příjmy např. za pokuty uložené v tzv. přestupkovém řízení),
- ostatní příjmy (neplánované příjmy jako jsou např. dary, sbírky, loterie, přijaté vratky transferů poskytnutých v minulých obdobích aj.).

1.2.3 Příjmy kapitálové

Kapitálové příjmy představují příjmy z prodeje dlouhodobého majetku pořizovaného z investičních prostředků, příjmy z obchodování s cennými papíry (obec může zvětšovat svůj majetek nákupem cenných papírů nebo dočasně volné finanční prostředky ukládat na účty termínovaných vkladů) a přijaté dary pro investiční účely a transferů z jiných úrovní vlády. Záměr o prodeji majetku musí obec dle zákona o obcích zveřejnit na úřední desce po dobu 15 dnů před schválením v příslušném orgánu obce. Obce by měly svá rozhodnutí o prodeji majetku dobře zvažovat. Z dlouhodobého hlediska jsou výhodnější pronájmy majetku, které zaručují pravidelný příjem.

1.2.4 Přijaté transfery

Přijaté dotace neboli transfery patří k druhým nejvýznamnějším zdrojům prostředků místních rozpočtů. Dotace slouží k financování státní správy vykonávané územními samosprávnými celky v přenesené působnosti a dále k zajištění určitého standardu veřejných služeb. Na konkrétní akce se poskytují účelové dotace, které podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem.

Mají charakter běžných i kapitálových dotací. Některé dotace jsou územním celkům vypláceny automaticky na základě schváleného rozpočtu za příslušný rok, ty označujeme jako nárokové dotace, u jiných musí obce a kraje o jejich přidělení žádat na základě stanovených

podmínek.¹⁰ Obce i kraje mohou v České republice získávat dotace vyplácené na základě souhrnného finančního vztahu státního rozpočtu k územním rozpočtům (dotace na výkon státní správy, příspěvek na školství, na místo v domovech důchodců, aj.), dotace z kapitoly všeobecná pokladní správa (mimořádné dotace ze státního rozpočtu), dotace z rozpočtových kapitol jednotlivých ministerstev (u obcí po změně legislativy upravující sociální oblast patří od roku 2007 k nejvýznamnějším kapitola MPSV ČR), ze státních mimorozpočtových fondů (SFŽP, SFRB, aj.). Po vstupu České republiky do Evropské unie se rozšířily možnosti čerpání dotací ze strukturálních fondů Evropské unie. Obce i kraje mohou na financování svých aktivit využít prostředky téměř ze všech 24 operačních programů. Příležitost pro čerpání dotací zejména pro malé obce nabízí Program rozvoje venkova. Tento program navazuje na OP Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství z předchozího programového období. Dále může územní samospráva využít k financování OP Životní prostředí, OP Lidské zdroje a zaměstnanost (rekvalifikační kurzy pro nezaměstnané, poskytování sociálních služeb, vytvoření systému dalšího vzdělávání...), projekt příhraniční spolupráce - INTEREG III (úpravy veřejných prostranství, příhraniční spolupráce v oblasti rozvoje mezilidských vztahů, společenských a kulturních aktivit ...). Dne 28.7.2010 byla podepsána Dohoda o Finančním mechanismu EHP a Finančním mechanismu Norska pro období 2009-2014 mezi Islandem, Lichtenštejnskem, Norskem a Evropskou unií. S cílem redukovat sociální a ekonomické rozdíly a posílení spolupráce v rámci Evropy budou donorské státy poskytovat granty na projekty v prioritních oblastech jako např. ochrana životního prostředí a klimatu, zdraví, výzkum, vzdělávání a kultura, aj.¹¹ Dotace je možné získat i z Programu Švýcarsko-české spolupráce. Jednou z prioritních oblastí tohoto programu je životní prostředí.¹² Další dotace mohou obce získat např. z národního Programu podpory obcí ležících v regionech národních parků, poskytovaný SFŽP, ale i z programu Zelená úsporám.¹³

¹⁰ Provazníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. Grada, 2007, ISBN 978-80-247-2097-5, s.189

¹¹ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fm_norska.html

¹² <https://www.sfzp.cz/sekce/420/svycarske-fondy/>

¹³ <https://www.sfzp.cz/sekce/163/strucne-o-narodnich-programech/>

1.3 Výdaje rozpočtu územně samosprávných celků

Výdaje místních rozpočtů, se stejně jako příjmy, dělí do několika kategorií. Základní a současně největší skupinu výdajů, z hlediska funkcí veřejných rozpočtů, tvoří alokační výdaje spojené se zabezpečováním veřejných statků. Dělíme je na výdaje **běžné a kapitálové**.

1.3.1 Výdaje běžné

Mezi běžné výdaje patří neinvestiční nákupy- nákup materiálu včetně drobného dlouhodobého majetku, dále neinvestiční transfery - vlastní výdaje obecního úřadu, tedy výdaje zabezpečující plynulé fungování organizace, dotace příspěvkovým organizacím, podnikatelským subjektům, neziskovým organizacím, transfery obyvatelstvu, jiným rozpočtům a vlastním fondům.

Alokační výdaje mají i určité stabilizující účinky. Například prostřednictvím nákupu služeb od soukromých firem ovlivňují obce a kraje celkovou poptávku, to má vliv na růst pracovních příležitostí a stabilizaci zaměstnanosti, případně snižování míry nezaměstnanosti v obci, v kraji tedy i na **sociálně ekonomický rozvoj daného území**. Mezi běžné výdaje patří výdaje:

- na preferované veřejné statky, např. základní vzdělání,
- na zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti, např. výdaje na financování obecní policie a hasičů,
- na veřejné osvětlení,
- na veřejné komunikace, ulice, chodníky, místní komunikace apod.,
- na veřejnou zeleň, parkové úpravy apod.,
- na předcházení, případně likvidaci negativních externalit, např. na výstavbu a provoz čističek odpadních vod, budování skládek odpadu, třídění a likvidace odpadů,
- na vlastní správu a samosprávu, tzn. výdaje obecního úřadu,
- na financování výdajových programů, např. výdaje na péči o rodinu a děti, péči o zdravotně postižené občany, programy na financování zlepšení bydlení, programy zlepšení péče o zdraví, včetně zdravotní prevence, výdaje na financování penzionů pro přestárlé apod.¹⁴

¹⁴ Peková, J. - Pilný, J. - Jetmar, M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. aktualizované a rozšířené vydání. ASPI Praha 2008, ISBN 978-80-7357-351-5

1.3.2 Výdaje kapitálové

Kapitálovými výdaji rozumíme investiční výdaje na pořízení věcí a práv majících povahu dlouhodobého majetku. Kapitálové výdaje můžeme rozdělit na:

- **investiční výdaje** - investiční nákupy, nákup akcií a majetkových podílů,
- **investiční transfery** - investiční transfery podnikům a obecně prospěšným společnostem,
 - investiční transfery a některé další platby rozpočtům,
 - investiční transfery vlastním fondům,
 - investiční transfery obyvatelstvu,
 - investiční transfery do zahraničí,
- **investiční půjčky** - ve stejném členění jako investiční transfery. Jestliže obec použije na financování investic velký podíl návratných úvěrů a půjček, může se stát, že v dalších letech splácení půjček bude pro obec břemenem a pohltí významnou část výdajů rozpočtu. To si může v budoucnu vyžádat úsporná opatření v běžných výdajích rozpočtu.¹⁵

1.3.3 Financování

Třetím okruhem peněžních operací je financování. Zahrnuje přírůstek termínovaných závazků (půjčky peněžních prostředků) minus splátky jistiny závazků, plus pokles stavu peněžních prostředků na bankovních účtech, minus přírůstek čistých operací aktivního řízení likvidity. Financování tedy zobrazuje přijaté půjčené prostředky včetně jejich splátek, nákupy směnek, vydané dluhopisy nebo převody peněžních prostředků na termínované vklady. Základní vztah jednotlivých okruhů transakcí lze v rozpočtové skladbě vyjádřit touto rovnicí:

$$\text{PŘÍJMY} - \text{VÝDAJE} = \text{PŘEBYTEK (+)} / \text{SCHODEK (-)} = \text{mínus/plus FINANCOVÁNÍ}$$

Financování dělíme na krátkodobé (s dobou splatnosti do jednoho roku) a dlouhodobé (s dobou splatnosti nad jeden rok).

¹⁵ Peková, J. - Pilný, J. - Jetmar, M.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. ASPI Praha 2008, ISBN 978-80-7357-351-5

1.4 Rozpočtový proces

Základní osnovou hospodaření obcí je rozpočtový proces. V tomto procesu jde o vytýčení hlavních priorit organizace, mezi které lze zahrnout i financování výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb. Je to cyklus, který začíná sestavováním rozpočtu a končí jeho hodnocením a kontrolou. Rozpočtový proces je souhrnem činností, které jsou nezbytné k dodržování zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a zejména k řízení hospodaření města v daném rozpočtovém roce.

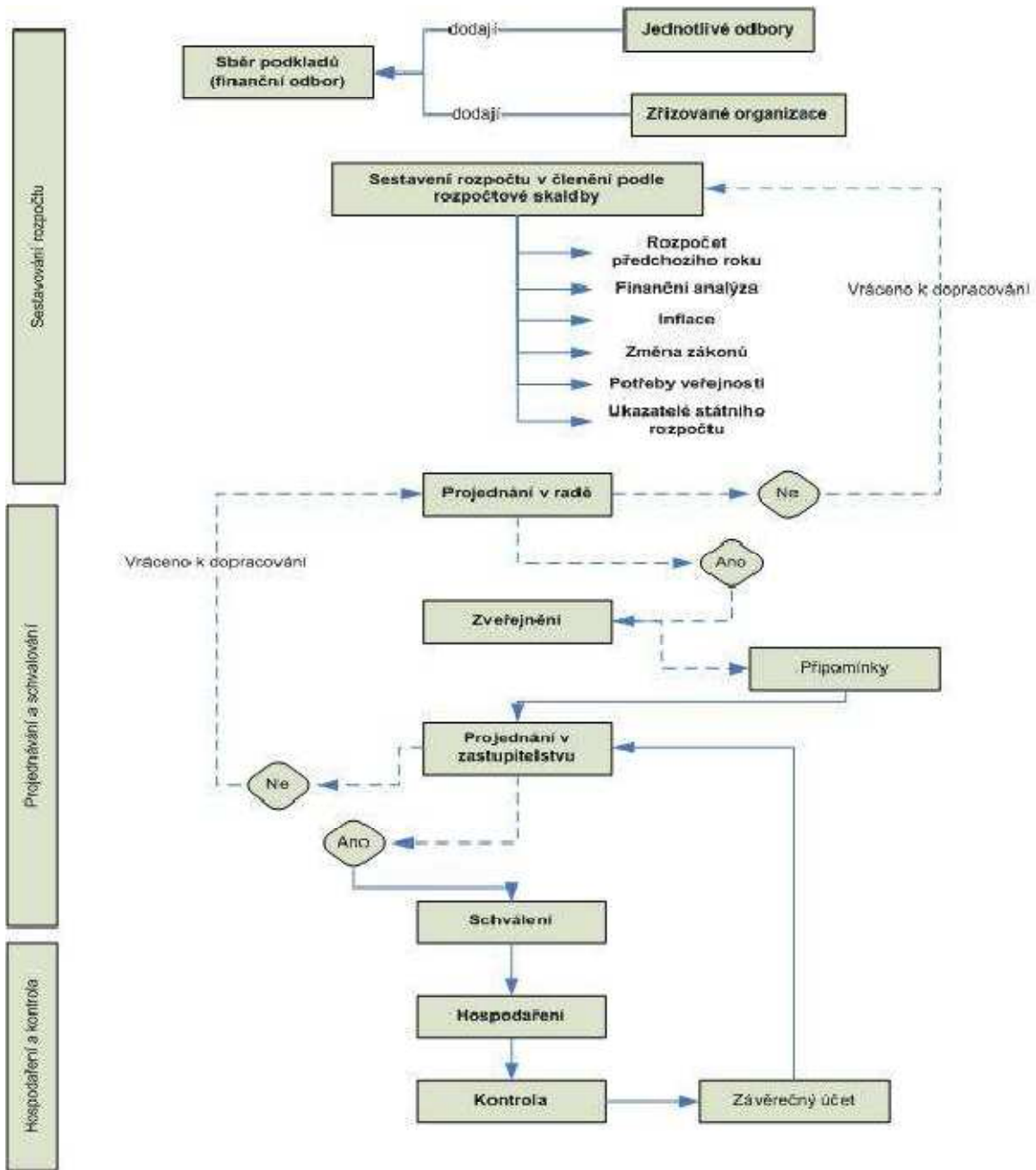
Roční rozpočet vypracovává obec v návaznosti na svůj rozpočtový výhled a na základě rozpisu platného státního rozpočtu nebo rozpočtového provizoria. Zákon neobsahuje povinnost územního samosprávného celku schvalovat rozpočet až po schválení rozpočtu vyššího stupně.

Etapy rozpočtového procesu jsou následující:

- **sestavení návrhu rozpočtu na základě rozpočtového výhledu** – návrh sestavuje výkonný orgán obce, většinou se jedná o finanční odbor obecního úřadu,
- **projednání a schválení** - rozpočet schvaluje volený orgán obce, tedy obecní zastupitelstvo,
- **kontrola plnění rozpočtu** – za plnění jsou odpovědny výkonné orgány obce,
- **přehled o skutečném plnění rozpočtu** – závěrečný účet obce,
- **následná kontrola**

Následující schéma znázorňuje fáze rozpočtového procesu (viz schéma č. 2).

Schéma 2: Rozpočtový proces

Pramen: Krbová, J. *Veřejné finance (distanční studijní text)*, 2008.

Územní samosprávný celek má ze zákona povinnost zveřejnit návrh rozpočtu před jeho projednáváním zastupitelstvem a to nejpozději 15 dnů před tímto projednáváním, aby se k němu mohli vyjádřit občané.

Rozpočet se zpracovává v třídění podle rozpočtové skladby stanovené vyhláškou Ministerstva financí č.323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě ve znění pozdějších předpisů.

Pokud není rozpočet územního samosprávného celku schválen před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se rozpočtové hospodaření územního samosprávného celku do jeho schválení pravidly rozpočtového provizoria. Tyto pravidla stanoví zastupitelstvo obce. Měla by být stanovena tak, aby nedošlo k narušení plynulosti hospodaření a to nejen na úrovni vlastních orgánů obce, ale i příspěvkových organizací a dalších subjektů závislých na rozpočtu obce. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v období rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu územního samosprávného celku jeho schválením.

Závěrečný účet

Hospodaření musí být průběžně kontrolováno a hodnoceno, což zajišťuje zejména finanční výbor. Po skončení rozpočtového období se údaje o ročním hospodaření souhrnně zpracovávají do závěrečného účtu. Závěrečný účet musí schválit zastupitelstvo obce, proto je nutné, aby poskytoval dostatečné informace o hospodaření organizace a zastupitelé jej mohli zodpovědně zhodnotit, zaujmout stanovisko a vyvodit příslušné závěry. Jsou v něm obsaženy údaje o plnění rozpočtu příjmů a výdajů, stejně tak i podrobné informace dalších finančních operacích včetně tvorby a použití fondů. Jedná se o zhodnocení celého finančního hospodaření organizace a jimi zřízených příspěvkových organizací. Obsahem závěrečného účtu je rovněž vyúčtování finančních vztahů ke státnímu rozpočtu a ostatním rozpočtům veřejné úrovně. Současně se vyhodnotí použití dotací a příspěvků zda z nich nevzniká povinnost vrácení jejich nevyčerpaných zůstatků. Postup finančního vypořádání k některým veřejným rozpočtům je uveden ve vyhlášce MF č.52/2008 Sb., která se týká povinných termínů předkládání údajů a zajištění vratek nepoužitých prostředků. Pokud obec neodvede nevyčerpané prostředky v příslušných termínech, dochází u ní porušení rozpočtové kázně podle § 44 odst. 1 pís. b) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

Obce jsou povinny nechat si přezkoumat své hospodaření za uplynulý kalendářní rok. Tato povinnost je stanovena zákonem č. 420/2004 Sb. Přezkoumání hospodaření provádí buď krajský úřad, nebo se obce mohou rozhodnout zadat přezkoumání auditorovi.

Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření je součástí závěrečného účtu při jeho projednávání v zastupitelstvu.

Obec má povinnost zveřejnit návrh závěrečného účtu nejméně 15 dnů před jeho projednáním na zastupitelstvu obce, a to minimálně na úřední desce, případně na elektronické úřední desce. Občané mají právo vznést připomínky k návrhu závěrečného účtu buď to písemně ve lhůtě stanovené pro jeho zveřejnění, nebo ústně na zasedání zastupitelstva.

Projednání závěrečného účtu za uplynulý rok musí u obcí proběhnout do 30. června následujícího roku. Projednání závěrečného účtu uzavírá zastupitelstvo výrokem, že souhlasí s celoročním hospodařením bez výhrad, nebo s výhradami, na základě nichž je povinno přijmout nápravná opatření a o jejich přijetí informovat krajský úřad do 15 dnů od projednání v zastupitelstvu obce.

2 Zabezpečování sociálních služeb územní samosprávou

Předchozí kapitola bakalářské práce popisovala systém financování územních samosprávných celků. Obce zabezpečují prostřednictvím svých rozpočtů celou řadu statků a služeb a jedním z úkolů samosprávy je zajištění dostatečných finančních zdrojů na tyto služby.

V následující části se budu zabývat otázkou, jaké jsou role měst a obcí v zajišťování a financování sociálních služeb v samostatné působnosti, poté bude provedena analýza služeb poskytovaných obcí Černá v Pošumaví.

V souvislosti s reformou veřejné správy a reformou sociálních služeb se mění postavení obcí při zajišťování sociálních služeb, ty se stávají aktivními subjekty při jejich zajišťování. Územní samosprávný celek má v této oblasti specifické postavení. Je totiž pro občana základní komunitou, která je mu po rodině nejbližší a může svými sociálními aktivitami chránit jeho sociální zájmy. Řešení většiny sociálních problémů spočívá výhradně na obcích, které by v takovýchto případech měly jednat v zájmu svého občana a v případě nutnosti vstoupit do kontaktu se státem.¹⁶ V rámci samostatné působnosti, kdy vystupují jako zadavatelé sociálních služeb, by měly především zjišťovat a hodnotit potřeby obyvatel a na základě toho sestavovat střednědobé plány poskytování sociálních služeb. Jelikož tato povinnost není stanovena zákonem, mohou se samosprávy sami rozhodnout nakolik a zda se vůbec v oblasti vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče budou angažovat.¹⁷ Služby poskytované v rámci samostatné působnosti financuje obec za svého rozpočtu.

Kromě reformy veřejné správy, mají vliv na současnou podobu sociálních služeb, také reformy samotných sociálních služeb. Vznikem zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách získaly obce určité organizační a informační povinnosti, kdy například podle § 90 může každý člověk, který má v obci trvalý pobyt, obec požádat o zprostředkování možnosti poskytnutí sociální služby anebo o zprostředkování kontaktu s poskytovatelem sociálních služeb. Dále pak obec zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území, zjišťuje potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území. K tomu získaly i kompetenci, nikoliv povinnost, v oblasti plánování. Obec tedy může zpracovat střednědobý plán sociálních služeb obce ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na území obce a za účasti osob, kterým jsou poskytovány sociální služby. Spolupracuje s dalšími obcemi, kraji a s poskytovateli sociálních služeb při

¹⁶ Průša, L.:*Ekonomie sociálních služeb*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. ASPI,a.s. Praha 2007, ISBN 978-80-7357-255-6

¹⁷ <http://www.vlasak.eu/tp/texty-6/medium/1652>

zprostředkování pomoci osobám, popřípadě zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou (§ 94). V oblasti financování může obec poskytnout ze svého rozpočtu účelové dotace podle zákona 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru (§ 105).¹⁸

Sociální služby mají za cíl pomoci lidem udržet si nebo znovu nabýt místo v životě jejich komunity, pokud toho sami nejsou schopni. Sociální služby potřebují všichni lidé, kteří se dostanou během svého života do tíživých životních situací (např. úraz, ztráta zaměstnání, problémy s výchovou dětí, užívání návykových látek), které nedokážou řešit bez pomoci druhého. Nabídka sociálních služeb by měla být rozmanitá, aby služby mohly být využívány jednotlivě, nebo v různých kombinacích. Služby jako je např. chráněné bydlení, donáška obědů, a další jsou vykonávány v rámci vlastní sociální politiky obce, tedy v rámci samostatné působnosti obce. V přenesené působnosti vykonává obec státní správu v rozsahu jí svěřeném zvláštními zákony. V těchto případech jde o pověřený obecní úřad, který vykonává tyto aktivity nejenom pro občany své obce, ale i pro občany dalších „spádových obcí“. Na plnění těchto úkolů obec dostává příspěvek ze státního rozpočtu. Pro zabezpečení jednotlivých úkolů vytvářejí jednotlivé obecní úřady referáty a komise, v sociální oblasti jde referát sociálních věcí, jehož prostřednictvím je řešena výplata sociálních dávek.

Jelikož obecným trendem je stále rostoucí rozsah pravomocí delegovaných na územní samosprávy, což však není vždy doprovázeno i odpovídajícími finančními toky, obce jsou stále více nuceny spolupracovat se soukromým sektorem, zakládat společné podniky, či zajišťovat služby formou kontraktů. Přehled organizací a společností k poskytování veřejných služeb je uveden v následující tabulce (viz tabulka č. 1).

¹⁸ <http://www.smocr.cz/cz/oblasti-cinnosti/socialni-oblast/role-mest-a-obci-v-socialnich-sluzbach.aspx>

Tabulka 1: Typy organizací a společností k poskytování veřejných služeb

Typ organizace	Zákonná úprava	Vztah k obci	Příklad použití
Organizační složka obce	§ 24-26 z. č.250/2000 Sb.	Zřizuje obec zřizovací listinou. Nemá právní subjektivitu	Sociální služby, Veřejně prospěšné práce
Příspěvková organizace	§ 27 - 37 z. č. 250/2000 Sb.	Zřizuje obec zřizovací listinou.	Mateřské školy, Základní školy, Technické služby
Neziskové organizace obecně prospěšné společnosti, nadace	Zákon č. 248/1995 Sb.	Zakládá buď sama obec zakládací listinou nebo smlouvou s jinými subjekty.	Sociální služby, Komunitní centrum
Svazek obcí	§49-53 z. č. 128/2000 Sb., §39 z. č. 250/2000 Sb.	Více obcí založí svazek smlouvou a stanovami	Mikroregion, Svaz obcí
Zájmové sdružení právnických osob	§20 písmeno f občanského zákoníku	Obec je člen (spoluzřizovatel) zájmového sdružení právnických osob.	Základní škola, Agentura
Společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost	§ 105 - 153e obchodního zákoníku	Zakládá obec zakladatelskou listinou nebo společenskou smlouvou.	Technické služby, Svoz odpadu, Správa majetku
Družstvo	§ 221-260 obchodního zákoníku	Obec je členem družstva	Bytové záležitosti
Občanská sdružení (MAS)	Zákon č. 83/1990 Sb.	Obec uzavírá smlouvy nebo dohody o financování	Sociální služby, kulturní činnost

Pramen: Půček, M. a kol.: Řízení procesů výkonu státní správa, 2004, vlastní zpracování

2.1 Sociální služby v malých obcích

Pro Českou republiku je typická rozdrobenost obcí. Před rokem 1989 docházelo ke slučování obcí do střediskové sídelní soustavy. V roce 1989 byl nejnižší stav obcí, kdy úředně existovalo pouze 3527 obcí. Po té nastal obrat a mnoho menších vesnic se osamostatnilo. K 1. 1. 2009 bylo evidováno 6258 obcí s převahou obcí s malým počtem obyvatel.

Vymezení malých obcí může být odlišné jak mezi laickou veřejností, tak i v rámci odborné literatury. Zatímco P. Maříková, která se zabývala tématem malých obcí z hlediska sociologického za „malou“ považuje obec, která má méně než 500 obyvatel a obec s méně než 2000 obyvatel označila jako „venkovskou“, M. Hampl a J. Müller při hodnocení malých obcí uvádějí obce do 1999 obyvatel. V rámci projektu „Identifikace kompetencí zatěžujících výkon

územní veřejné správy se zvláštním přihlédnutím k malým obcím“, termín „malé obce“ byl vymezen velikostním kritériem jednoho tisíce obyvatel a to proto, že tyto obce tvoří 80% z celkového počtu obcí ČR, celkově v nich žije přibližně 17% obyvatel státu. I pro tyto obyvatele je však nutné zajistit a financovat alespoň minimální kvalitu základních lokálních služeb. Za malou obec budu pro svou práci považovat i obec Černá v Pošumaví, která má 840 obyvatel. Velikostní struktura obcí v ČR uvedena v následující tabulce (viz tabulka č. 2).

Tabulka 2: Velikostní struktura obcí v České republice k 1. 1. 2009

	Počet obcí	Počet obcí v %	Počet obyvatel	Počty obyvatel v %
do 199	1 648	26,3	203 640	1,98
200-499	2 043	32,6	663 848	6,45
500-999	1 283	20,5	895 275	8,7
1 000-1 999	657	10,5	910 062	8,84
2 000-4 999	367	5,9	1 134 947	11,03
5 000-9 999	128	2,0	888 274	8,63
10 000-19 999	68	1,1	960 339	9,33
20 000-49 999	42	0,07	1 246 442	12,11
50 000-99 999	17	0,03	1 243 485	12,08
nad 100 000	5	0,008	2 146 621	20,86
ČR celkem	6258	100,00	10 292 933	100,0

Pramen: Peková, J. - Pilný, J. - Jetmar, M.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. ASPI Praha 2008, ISBN 978-80-7357-351-5 292-300

V souvislosti s reformou sociálních služeb se obce stávají aktivními subjekty při jejich zajišťování. Spoléhání se na řešení z vnějšku nebo jen na péči rodiny může vést k sociálnímu vyloučení řady občanů. Riziko bílých míst v síti sociálních služeb se objevuje především na venkově. Mezi starosty se často objevuje mýtus, že lidé na vesnicích sociální služby nepotřebují a odůvodňují to hlavně tím, že na venkově hraje aktivnější roli rodina a sousedé. Bohužel, při tom zapomínají na občany, kterým pomoc rodiny, či sousedů nedostačuje nebo jí vůbec nemají zajištěnu. Menší obce často řeší problémy tak, jak přicházejí, protože není v jejich silách řešit situace s předstihem. Navíc potřebu sociálních služeb nelze předvídat s naprostou přesností, vzhledem k tomu, že se jedná často o kombinaci zdravotního stavu a rodinné situace. Tento fakt se výrazně projevuje právě u „malých obcí“, kdy cílovou skupinu často spočítáme na prstech jedné ruky. Výkyvy poptávky po službách mohou být v malých obcích značné, protože v obci mohou službu potřebovat dnes čtyři lidé a za rok již nikdo. Proto je užitečné a důležité tyto potřeby zjišťovat, především pro tvorbu finančních kapacitních

rezerv obce i služby. Ekonomická aktivita občanů na venkově se dnes podobá ekonomické aktivitě ve městech. Požadavky na pracovní sílu neumožňují péči o osobu blízkou a nelze se tak spoléhat na péči rodiny. Zároveň se také mění fungování rodin na venkově, začínají se objevovat osamělí rodiče, jejichž rodina není na blízku. I z těchto důvodů potřeba sociálních služeb na venkově roste.¹⁹ Zajištění kvalitních služeb je podmíněno dostatkem finančních prostředků. Malé obce se však potýkají s nedostatkem finančních prostředků. Jejich příjmy většinou sotva pokryjí běžné náklady spojené s provozem obce a na financování případné investiční akce již zdroje nejsou. Lze tedy říci, že finanční situace patří mezi nejzávažnější problém malých obcí.

Představitelé obcí často uznávají, že není v silách samotné obce tyto potřeby zabezpečit. Z tohoto důvodu je pro obce výhodné spolupracovat s okolními obcemi ve svém území. Pro budování místních partnerství mohou obce v současnosti využít prostředků Evropského sociálního fondu.

Oblast sociálních služeb, kam můžeme zařadit například mimo jiné i mateřskou školku, školu, knihovnu, zdravotní zařízení, sociální zařízení, je důležitá z hlediska kvality života na venkově. Jak již bylo řečeno, obec může v rámci samostatné působnosti zřizovat řadu zařízení, organizací či orgánů, které zajišťují jednotlivé veřejné služby na místní úrovni. V praxi je situace taková, že právě malé obce zřizují jen ta nejnutnější zařízení, např. základní školy prvního stupně, mateřské školy a obecní knihovny. Z výzkumu „Malé obce-sociologický pohled“, který provedla Pavlína Maříková pro potřeby Ministerstva vnitra ČR, kde východiskem výzkumu byl výzkum Sociologické laboratoře ČZU Praha a Český statistický úřad, lze usuzovat, že v poskytování občanské vybavenosti zůstávají obce v převážné míře závislémi na větších městech v jejich okolí. Následující tabulka č. 3 vystihuje občanskou vybavenost v malých obcích ČR (viz tabulka č. 3).

¹⁹ <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6331914>

Tabulka 3: Občanská vybavenost obcí

Sledovaný ukazatel	„Malé obce – sociologický pohled“	Řízené rozhovory se zástupci obcí
Občanská vybavenost obcí (škola, školka, knihovny, zdravotní zařízení, sociální zařízení, pošta, obchod)	<ul style="list-style-type: none"> - přímá závislost mezi vybaveností a velikostí obce - prokázala se také souvislost mezi vybaveností a vzdáleností obce od většího města - čím je obec vzdálenější, tím je lépe vybavená a naopak čím je menší vzdálenost mezi obcí a městem, nemají obce zájem na zkvalitnění života v obci budováním jednotlivých prvků občanské vybavenosti, neboť jsou dostupné v blízkém městě 	<ul style="list-style-type: none"> - závislost mezi občanskou vybaveností a velikostí obce, na občanskou vybavenost má také vliv vzdálenost obce od města, kde je občanská vybavenost snadno dostupná - obce, které jsou zřizovateli školských zařízení poukazují na provozní náklady, které musí zřizovatel tj. obec hradit

Pramen: MAŘÍKOVÁ, P. *Malé obce – sociologický pohled* [online]. Dostupné na:

<http://www.mvcr.cz/odbor/reforma/priloh_1.pdf>., *Veřejná správa – vedení a řízení věcí veřejných ministerstvem*. [online].

Dostupné z http://www.mvcr.cz/sprava/reforma/dokumenty/garep/kompetence_zaverzprava.pdf

Pro většinu obyvatel „malých obcí“ je důležitá také otázka pracovních příležitostí v obci a v jejím okolí. V těchto obcích bývá nabídka pracovních míst omezená. Výzkumem bylo prokázáno, že většina malých obcí se potýká s nedostatkem pracovních příležitostí. Lépe jsou na tom ty obce, které jsou v blízkosti města, kam mohou obyvatelé za prací dojíždět. Nedostatek pracovních příležitostí může mít za následek pokles zejména mladší generace obyvatel obce, která odchází za prací do větších měst, kam se i později mohou odstěhovat.

3 Charakteristika obce Černá v Pošumaví

Obec Černá v Pošumaví se rozkládá na levém břehu Lipenského jezera. Celková rozloha obce činí 5038 ha. Značná část obce patří do Chráněné krajinné oblasti Šumava, leží v nadmořské výšce 730 m. Do spádové oblasti obce patří osady Dolní Vltavice, Mokrá, Muckov, Plánička a Bližná, dále chatové osady Radslav a Jestřábí. Se svými 834 obyvateli se postupně stala přirozeným centrem lipenské oblasti. Vodní nádrž je zde nejširší a poskytuje ideální podmínky pro sportovní využití, zejména jachting, surfing, kiting. Obec patří mezi hojně navštěvovaná místa Lipenska. Turistický ruch je pro obec významnou položkou, přesto pro 56 % zaměstnaných obyvatel nejsou pracovní příležitosti a jejich zázemí vytváří jiné obce, především Český Krumlov. Obec je členem Sdružení lipenských obcí a udržuje partnerské vztahy zejména s rakouskou obcí Shlägl.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1268, kdy jí zvíkovský purkrabí Hirzo z Klingerbergu daroval cisterciáckému klášteru ve Zlaté Koruně. Do středověké historie obce zasáhl zásadním způsobem jihočeský stavitel rybníků Jakub Krčín z Jelčan, který nechal přistavět k původnímu jednopatrovému zámku v roce 1568 pivovar, čímž vytvořil jednu z dominant obce. Význam obce stoupl zejména v 18. století, pro její výhodnou polohu na obchodní stezce, spojující Český Krumlov s rakouským Aigenem a německým Pasovem. Důležitá však byla především těžba kvalitního grafitu. Zdejší doly patřily po několik desetiletí k největším producentům grafitu na světě. Podstatně zasáhla do života obce výstavba Lipenské přehrady. Při demolicích zanikly některé celé osady a samoty. Řada objektů byla přestavěna na rekreační zařízení.

Dopravní infrastruktura je zajištěna silnicemi I., II., a III. třídy. Hlavní trasou je silnice propojující obec s Českým Krumlovem a Horní Planou ve směru na Volary. Dalším hlavním

spojení je silnice směrem na Frymburk a Vyšší Brod. Spojení obce s dalším spádovým územím je možné i vlakem ze stanice Černá v Pošumaví na trati z Českých Budějovic do Nového Údolí. Turisticky významná je vybudovaná síť cyklostezek, z nichž páteřní je z Nové Pece do Vyššího Brodu. Je zde celkem deset okruhů, z nichž šest prochází obcí Černá v Pošumaví.

Obec vlastní vodohospodářská zařízení, která spravuje firma Čevak, a.s. České Budějovice. V roce 1993 byla uvedena do provozu ČOV s kapacitou 3600 ekvivalentních obyvatel, která má vysoce účinnou technologii čištění, která je dostatečná i pro delší budoucnost. Svoz tuhých domovních odpadů je zajišťován firmou A. S. A.

V obci funguje základní škola 1. Stupně, mateřská škola a soukromá hudební škola. Zdravotnické služby zajišťují praktický, zubní a dětský lékaři. Obchodní síť je zastoupena prodejnou Coop Kaplice a několika menšími provozovny.

Obec měla při sčítání obyvatel v roce 2001 celkem 826 obyvatel. Oproti roku 1991, kdy bylo obyvatel 798, jde o nárůst 28 lidí, tj. o 3,5%. V okrese Český Krumlov se tak počtem obyvatel řadí Černá v Pošumaví na 17. místo ze 46 obcí. Věkovou skladbou odpovídá obec okresnímu průměru. Porovnání věkové skladby obyvatelstva s okolními obcemi a okresem Český Krumlov je uvedeno v tabulce č. 4, věkové rozložení obyvatel obce aktualizované k 31.12.2009 obsahuje tabulka č. 5 (viz tabulka č.4 a č.5).

Tabulka 4: Věková skladba obyvatelstva (v % dle „sčítání“ z r. 2001)

	0 - 14 let	15 - 59	60 a více
Černá v Pošumaví	18,40	67,50	14,10
Okres Č.Krumlov	18,24	67,11	14,63
Frymburk	18,28	70,05	11,66
Horní Planá	17,56	65,04	17,39

Pramen: *Strategická a rozvojová studie obce Černá v Pošumaví, 2007, vlastní sestavení*

Tabulka 5: Aktualizované údaje věkového rozložení obyvatel z roku 2009

Počet obyvatel									
Celkem	0 - 14			15 - 64			65 a více		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
834	68	65	133	317	291	608	39	54	93

Pramen: *Evidence obyvatel obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení*

Vývoj pracovních příležitostí a nezaměstnanosti za období 1991- 2001, je uveden v následující tabulce (viz tabulka č. 6).

Tabulka 6: Sociálně ekonomické údaje (dle „sčítání“ z r. 2001)

	r. 1991	r. 2001	% r. 2001
Počet obyvatel	798	826	
Ekonomicky aktivní	455	429	52% z počtu obyvatel
Zaměstnaní muži	239	208	81% z počtu ekonomicky aktivních
Zaměstnané ženy	216	138	
Nezaměstnaní	43	83	19% z ekon.aktivních
Dojíždějící za prací	149	194	56% z počtu zaměstnaných

Pramen: Strategická a rozvojová studie obce Černá v Pošumaví, 2007, vlastní sestavení

Z tabulky vyplývá, že za období deseti let ubylo pracovních příležitostí, podstatně se zvýšila nezaměstnanost a mnohem více zaměstnaných obyvatel dojíždělo za prací. Pracovní příležitosti jsou v oblasti cestovního ruchu, ovšem pouze sezónně dále především v oblasti zpracování dřeva, v obchodní sféře, ve školství a dalších službách.²⁰

Nejvyšším orgánem obce Černá v Pošumaví je zastupitelstvo, které tvoří 9 členů v čele se starostou. Dle zákona o obcích se počet členů zastupitelstva odvíjí od počtu obyvatel. Protože nebyla ustanovena rada obce, je výkonným orgánem obce starosta. Zastupitelstvem byl zřízen finanční a kontrolní výbor, jejich zřízení je dáno zákonem. Dále byly zřízeny komise, které mají především poradní funkci a to komise přestupková, informační a propagační a sociální. Obec Černá v Pošumaví poskytuje v rámci samostatné působnosti následující služby:

- sbor pro občanské záležitosti
- provoz knihovny
- základní školu
- mateřskou školu
- péče o vzhled obce

²⁰ Strategická a rozvojová studie obce Černá v Pošumaví

- požární ochrana
- sběr a svoz komunálních odpadů
- veřejné osvětlení
- čištění odpadních vod
- údržba místních komunikací
- pohřebnictví

3.1 Sociální služby poskytované obcí Černá v Pošumaví

Tato kapitola bakalářské práce se zabývá popisem stavu v oblasti poskytování sociálních služeb obcí Černá v Pošumaví v rámci samostatné působnosti. Konkrétně se jedná o služby sboru pro občanské záležitosti, péče o veřejnou zeleň, kde obec spolupracuje s Úřadem práce v Českém Krumlově v rámci projektu veřejně prospěšných prací, služby pro seniory a služby pro rodiny s dětmi. Mezi základní zdroje, ze kterých bude v této části čerpáno, patří rozpočet obce z let 2005-2009, Strategická a rozvojová studie obce, evidence obyvatel, rating obce a oficiální internetové stránky obce Černá v Pošumaví.

3.1.1 Sbor pro občanské záležitosti

Sbor pro občanské záležitosti je organizační složka obecního úřadu a je jím přímo financována. Činnost sboru má v obci dlouholetou tradici a je zaměřena na blahopřání občanům k jejich životním jubileím a předávání dárků nejstarším občanům v obci. Pořádají besedy s důchodci s občerstvením a hudbou k poslechu a tanci. Velkou tradici má i vítání nových občánků, které sbor pravidelně organizuje jako slavnostní událost pro novorozené děti, jejich rodiče a příbuzné. Každý vítaný občánek dostává od obecního úřadu, jako startovné do nového života, příspěvek ve výši 5000,- Kč. Obec jako jedna z mála poskytuje tento finanční dar nově narozeným občánkům. Záměrem je podpořit mladé rodiny, žijící v obci. Kritériem pro poskytnutí daru je trvalý pobyt alespoň jednoho z rodičů. V některých případech dochází ze strany rodičů k určitému taktizování, aby dar obdrželi. V obci se nezdržují, bydlí jinde, ale zůstávají úředně přihlášení k trvalému pobytu. Na vítání občánků se dostaví, obdrží příspěvek od obce a bezprostředně poté se přihlásí trvalému pobytu tam, kde opravdu žijí. V návaznosti na uvedený problém, bych doporučila změnit kritéria pro poskytování daru, tak aby dar obdrželi ti, kteří v obci skutečně žijí.

Dále sbor zajišťuje mimo jiné i předplatné do Městského divadla v Českém Krumlově, včetně dopravy. Nejméně jedenkrát za dva roky organizují zájezd do termálních lázní, nebo do Prahy na divadelní představení, kdy obec částečně financuje dopravu a vstupné.

Sbor pro občanské záležitosti je důležitým organizátorem kulturního života v Černé v Pošumaví a je žádoucí, aby v obci měl i nadále své místo. Jelikož obec leží v rekreační oblasti, umožňují její příjmy podporu této oblasti kulturního života, což přispívá ke spokojenosti jak mladých, tak starších občanů. Následující tabulka zachycuje výdaje na činnost Sboru pro občanské záležitosti od roku 2005 do roku 2009 (viz tabulka č. 7)

Tabulka 7: Výdaje na činnost SPOZ 2005-2009 (v tis. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009
Peněžítý dar - vítání občánků	45	40	50	45	45
Jubilanti - dary	23	28	22	21	22
Divad. předs., lázně	19	21	64	66	64
Pohoštění	12	13	12	21	28
Peněžítý dar – dárci krve	07	00	00	00	00
Odměny členů SPOZ	17	19	10	13	17
Výdaje celkem	123	121	158	166	176

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

3.1.2 Péče o vzhled obce

Vzhled obce, jejího veřejného prostranství je velice důležitý, jelikož výrazně ovlivňuje kvalitu života v dané oblasti. Obec Černá v Pošumaví je si toho vědoma, zvláště proto, že hlavně v letních měsících je jedním z center cestovního ruchu. Pro zabezpečení této služby obec zaměstnává dvě osoby v hlavním pracovním poměru na dobu neurčitou. Aby bylo provedení této služby kvalitní, je potřeba od jara do podzimu více pracovníků. Vzhledem k vysokým mzdovým nákladům a odvodům sociálního a zdravotního pojištění obec zhodnotila hospodárnost této služby a hledala jiné alternativy jak zabezpečit stávající úroveň služby při nižších nákladech. Jako nejlepší možné řešení bylo vybráno uzavření dohody s Úřadem práce v Českém Krumlově o zaměstnání obtížně umístitelných uchazečů o práci, z řad místních občanů, kteří by vykonávali pro obec v oblasti péče o veřejnou zeleň, veřejně prospěšné práce.

3.1.3 Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšné práce jsou součástí aktivní politiky zaměstnanosti. Veřejně prospěšné práce jsou časově omezené pracovní příležitosti, které po dohodě s úřadem práce vytváří zaměstnavatel. Spočívají v činnostech ve prospěch obce, státu nebo jiné veřejně prospěšné instituce. Jejich cílem je umožnit uchazečům o zaměstnání obtížně umístitelných na trhu práce pracovat v době, kdy nemohou najít standardní práci. Ministerstvo práce a sociálních věcí prostřednictvím úřadů práce v rámci aktivní politiky zaměstnanosti na tyto pracovní příležitosti poskytuje příspěvky. Snižuje se tak nezaměstnanost zvyšují se příjmy uchazečů o zaměstnání a zvyšuje se i jejich šance najít nové uplatnění na trhu práce, protože jsou aktivní. Obce této možnosti v poslední době hojně využívají, protože tímto způsobem získávají nejen finanční podporu od státu, ale také pracovníky na udržování obce. Například jde právě o údržbu veřejných prostranství, údržbu a úklid veřejných budov a komunikací. Úřady práce poskytují na základě dohody zaměstnavatelům mzdové příspěvky, maximálně však po dobu dvanácti po sobě jdoucích měsíců. Jejich výše může dosáhnout skutečných mzdových nákladů

na zaměstnance pracující v rámci VPP, včetně pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které za tyto pracovníky odvedli.²¹ Na veřejně prospěšné práce doporučují úřady práce především tyto osoby:

- osoby dlouhodobě hledající práci
- osoby starší padesáti let
- osoby s nízkou kvalifikací
- osoby se zdravotním postižením, pokud jim jejich zdravotní stav dovoluje výkon daného povolání

Obec Černá v Pošumaví uzavírá každoročně smlouvy s Úřadem práce na vytvoření 6 – 8 pracovních míst. Obec využila možnosti získání peněžních prostředků na poskytování veřejné služby veřejně prospěšných prací prostřednictvím Evropského sociálního fondu ČR, resp. v letech 2004 – 2006 z Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), jehož hlavním cílem bylo - „dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje.“²² V rámci

²¹ <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8655/21042010.pdf>

²² <http://www.esfcr.cz/04-06>

tohoto operačního programu získala obec příspěvek ve výši 75% z Evropského sociálního fondu a 25% ze státního rozpočtu České republiky, od roku 2008 do současnosti čerpá obec finanční prostředky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ), který - „je zaměřený na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky na trhu práce, profesního vzdělávání, dále na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti.“²³ Na tento operační program je z fondů EU vyčleněno celkem 1,84 mld. EUR. Veřejně prospěšné práce jsou součástí třetího specifického cíle, prioritní osy 3.3, což znamená podporu integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce. Cílovou skupinou této oblasti podpory jsou osoby s různými handicapy - zejména mladí do 25 let s žádnou nebo nízkou úrovní kvalifikace, věkově starší, zdravotně postižení, osoby z odlišného socio-kulturního prostředí, osoby pečující o závislého člena rodiny, osoby po výkonu trestu, osoby do 26 let věku vyrůstající bez rodin, drogově závislé osoby a osoby závislé na alkoholu.²⁴

V rámci tohoto projektu může obec získat až 85% finančních prostředků z celkových nákladů z fondu EU a 15% ze státního rozpočtu. Podpora je poskytována formou nenávratné finanční výpomoci. Tabulka č. 8 znázorňuje vývoj mzdových nákladů obce na pracovníky VPP a výši přijaté dotace (viz tabulka č. 8).

Tabulka 8: Mzdové náklady a přijatá dotace 2005 - 2009

Rok	Mzdové náklady	Přijatá dotace	Rozdíl	Dotace %
2005	387628	126974	260654	32,75
2006	303139	89864	213275	29,64
2007	762053	277560	484493	36,42
2008	476072	312045	177527	65,55
2009	986375	541251	445124	54,87
Celkem	2915267	1347694	1581073	46,23

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Z tabulky vyplývá, že úspora mzdových nákladů za pětileté období činí téměř 50%. Spolupráce s Úřadem práce v Českém Krumlově, v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti, je pro obec Černá v Pošumaví přínosná nejen z pohledu lépe upraveného veřejného prostranství, ale i z hlediska ekonomického. Prostředky poskytnuté obci formou dotací umožňují zaměstnávat občany, kteří by jen obtížně hledali práci. Mnozí lidé dříve považovali tuto práci za podřadnou. Dnes je o veřejně prospěšné práce ze strany občanů obce velký zájem.

²³ <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz>

²⁴ http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf/programove_obdobi_2007_2013/aktivita_zprostredkujiciho_subjektu/opatreni3_3

3.1.4 Služby pro seniory

Stárnutí populace je nejcharakterističtější rysem demografického vývoje České republiky i dalších rozvinutých zemí Evropy. Tento demografický vývoj bude v dalších letech pokračovat. Podle střední varianty projekce demografického vývoje zpracované Českým statistickým úřadem by měli lidé starší 65 let v roce 2030 tvořit 22,8 % populace, v roce 2050 pak 31,3 %, což představuje přibližně 3 miliony osob. V roce 2007 tvořily osoby starší 65 let 14,6 % obyvatel České republiky. Relativně nejrychleji se přitom bude zvyšovat počet osob nejstarších.²⁵ Tento trend stárnutí populace staví obce před problém přizpůsobit v krátkém časovém horizontu, skladbu služeb, tak aby odpovídala zvýšené poptávce po sociálních a zdravotních službách.

Podle sociálnědemografické analýzy, nejvýznamnější skupinou obyvatel jako uživatelů sociálních služeb v Černé v Pošumaví jsou a také v budoucnu budou senioři. Péče o seniory, týkající se například pečovatelské služby, či bydlení pro seniory byla v obci Černá v Pošumaví dosud řešena pouze částečně. SWOT analýza, která je součástí Strategické a rozvojové studie obce uvádí jako jednu ze slabých stránek obce právě, nedostatečnou péči o seniory a nedostatek bytů především pro seniory. Zastupitelstva činná v devadesátých letech se nezabývala a neřešila problém bydlení seniorů. Proto nastávaly situace, kdy osamělí starší lidé zůstávali osamocení ve větších bytech a nebyli již schopni sami o sebe se postarat. Jejich rodinní příslušníci bydlící v jiné lokalitě nebo pracující nemohli příslušnou péči zajistit. Umístění těchto občanů v domovech pro seniory okolních obcí je velmi obtížné z důvodu nedostačující kapacity. Zastupitelstvo se tedy v roce 2006 rozhodlo pro výstavbu domu pro seniory.

Tato akce získala podporu téměř všech kandidujících stran a seskupení ve volbách r. 2006 a měla i většinovou podporu v novém zastupitelstvu. Byl vypracován projekt za 860 tis. Kč na výstavbu bytového domu tzv. „na zelené louce“, který má být umístěn před domem č. p. 36. Jde o víceúčelový objekt s hlavním zaměřením na domov pro seniory, spojený s dalšími službami, jako je lékař, rehabilitace, kadeřnictví, pedikúra a jiné. Finanční náklady na tuto akci činí 22 mil. Kč, což by pro obecní rozpočet bylo neúnosné, proto byla podána žádost o dotaci na tuto akci Ministerstvu financí ČR. Žádost byla ministerstvem zaevidována do systému programového financování z kapitoly Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu na rok 2007. V případě získání dotace měla výstavba domu trvat přibližně rok a půl. Dotace schválena nebyla. V roce 2008 zastupitelé opět vrátili k výstavbě domu pro seniory. V té době

²⁵ <http://www.mpsv.cz/cs/2856>

byla možnost čerpat dotaci na výstavbu podporovaných bytů, tzv. chráněné bydlení pro seniory. Tato dotace byla poskytována v souladu s předpisem Evropských společenství podle pravidla „de minimis“, to znamená, že součet všech veřejných podpor poskytnutých žadateli nesmí v tříletém období přesáhnout částku v Kč, odpovídající 200 tis. EUR, přepočtených kurzem vyhlášeným Evropskou centrální bankou ke dni vydání Registračního listu akce. V roce 2008, by tedy maximální dotace podle těchto pravidel, činila pouze 5,5 mil. Kč, což je při plánované investici 22 mil. Kč, velmi malá částka a financování tohoto projektu je vážně ohroženo. Nabízí se však i jiná řešení:

- zmenšit dům o jedno patro, což by znamenalo snížení ceny o 4 – 5 mil. Kč,
- změnit dům na tzv. pečovatelský, kde jsou možnosti získání vyšší dotace,
- možnost vstupu soukromého investora.

Za této situace bylo zastupitelstvem rozhodnuto výstavbu nejméně o rok odložit a zjišťovat nové možnosti financování, či další možná řešení. Pro ilustraci přidávám zakres domů pro seniory do fotografie (viz fotografie č. 1).

Fotografie 1: Zákres domů pro seniory do fotografie

Pramen: *Kronika obce Černá v Pošumaví*

Jak jsem se již zmínila v úvodu bakalářské práce, na obci již několik let pracuji a mám možnost sledovat, jaké požadavky jsou občany vznášeny. Zaregistrovala jsem zvýšený zájem občanů o poskytování služeb v domácím prostředí, jde především o terénní služby nebo služby pečovatelské. Terénní služby poskytují klientům možnost zachování takové kvality života, která by jim dovolila žít v přirozeném prostředí (domácnostech). Pečovatelská služby, osobní asistence je určena lidem, jejichž schopnosti zejména v oblasti osobní péče a péče o domácnost jsou sníženy. Podstatou této služby je, pomoci lidem zvládnout předem dohodnuté každodenní úkony, které by si dělali sami, kdyby jim v tom nebránilo zdravotní postižení nebo stáří a tyto úkony nemohou poskytovat rodinní příslušníci. Bohužel musím konstatovat, že zastupitelstvo tyto požadavky neřešilo a dosud neřeší.

3.1.5 Služby pro rodiny s dětmi

Pro růst a rozvoj obce je nezbytné vytvářet podmínky pro přirozený rozvoj a udržení mladých rodin, kterým je potřebné vytvořit jak vznik nových bytových podmínek, pracovních příležitostí, tak i jesle a mateřskou školu, základní stupeň školství, sportovní a kulturní prostor. Udržení mladých rodin nese z hlediska dlouhodobého plánu užitek ve vzdělanosti obyvatelstva, tedy i schopnosti budoucího kvalifikovaného využití jejich znalostí v budoucích pracovních příležitostech a tím i celkového zvýšení budoucích možností.

Obec Černá v Pošumaví je zřizovatelem příspěvkové organizace Základní škola a Mateřská škola, která vznikla dne 17. září 2002. Součástí školy jsou, základní škola, mateřská škola, školní družina a školní jídelna. Výuku a vzdělání zajišťují 3 pedagogické pracovnice, provoz ve škole zajišťuje 1 zaměstnanec, činnost a provoz mateřské školy, školní družiny a školní jídelny zajišťuje 5 zaměstnanců.

Základní škola je organizována jako dvoutřídní s pěti postupnými ročníky. Spojené ročníky: 1. p. r. + 3. p. r. + 4. p. r. – 17 žáků, 2. p. r. + 5. p. r. – 18 žáků. Základní školu navštěvuje celkem 35 žáků. Do základní školy dojíždějí děti z osady Bližná, Muckov a Dolní Vltavice. V ranních hodinách využívají před začátkem vyučování školní družinu. Školní družina je umístěna v budově mateřské školy. Díky příspěvku obce, je vybavena vším, co děti potřebují k odpočinku po vyučování. Družina navazuje na práci školy, zabývá se různými výchovně-vzdělávacími činnostmi, spolupřátá výtvarné a dopravní soutěže a provozují další aktivity.

Z rozpočtu obce bylo financováno i vybavení obou školních tříd, polohovými lavicemi a počítačovou sítí. V rámci výuky tělesné výchovy se zúčastňují žáci 3. a 4. ročníku plaveckého výcviku ve Volarech. Dopravu na výuku plavání hradí obec, samotný výcvik dotuje základní škola a rodiče hradí výuku žákům 1., 2. a 5. ročníku.

Každému žákovi, který ve zdejší škole dokončí ročník, přispívá obec ve výši 1000,- Kč na učební pomůcky. Ani na provoz školní družiny rodiče nemusejí přispívat.

Mateřskou školu ve školním roce 2009/2010 navštěvovalo 28 žáků. Do mateřské školy jsou přijímány děti od 3 let, a to na základě žádosti rodičů a jejich závazné přihlášky. Dvouleté děti jsou zařazovány pouze na 5 dní v měsíci, pravidelně dochází tyto děti jen tehdy, jsou-li oba rodiče zaměstnaný, či soukromě podnikají. Měsíční příspěvek na neinvestiční náklady není od rodičů vybírán. Obec tyto náklady v plné výši dotuje. Rodiče hradí pouze stravné, které činí 25 Kč na dítě a den. V mateřské školce funguje i logopedická poradna, kterou zajišťuje pracovnice logopedické ambulance v Českém Krumlově.²⁶

²⁶ <http://www.cernavposumavi.cz/index.php/zakladni-a-materska-skola>

V letech 2008 – 2010 probíhala rekonstrukce mateřské školy, včetně zateplení budovy a s tím spojená změna vytápění solárními panely. Obci se podařilo získat na tuto akci dotaci. Dotace na tzv. udržitelné využívání zdrojů energie, byla poskytnuta z Operačního programu Životní prostředí Evropské unie, pro akci pod názvem „Realizace úspor energie MŠ Černá v Pošumaví“ v celkové výši 2 547 763 Kč. Investice do této oblasti je určitě výhodná, jednak proto, že ceny energie stále stoupají a také z důvodu nižší zátěže životního prostředí. Solární systémy jsou vyráběny z kvalitních materiálů, které zaručují dlouhodobou životnost, a tak se vložená investice začne postupně vracet. Akce byla koncem léta 2010 dokončena, a tak 28 dětí, které začaly po prázdninách chodit do školky a přibližně stejný počet žáků základní školy, kteří navštěvují družinu umístěnou v budově mateřské školy, přišlo do nového příjemného prostředí.

Celkové náklady na rekonstrukci budovy mateřské školy činily 4 816 224,- Kč. Dotace tedy pokryla 53% vynaložených nákladů.

Pro děti i ostatní obyvatele obce, bylo jistě příjemné překvapení v podobě nové, barevné, pro budovu školky dokonale se hodící, dekorační sluníčkové fasády.²⁷ Pro ilustraci přikládám fotografie budovy MŠ po rekonstrukci (viz fotografie č. 3) .

Fotografie 2: Budova MŠ dekorační fasáda

Kolektiv pedagogů a personálu školy dělá vše proto, aby výchovně-vzdělávací proces ve škole v Černé v Pošumaví byl na stejné úrovni jako v jiných plně organizovaných školách. Obec školu podporuje, přestože provoz takovéto malé školy je nákladný a musí jej dotovat vysokými částkami. Následující tabulka č. 9, znázorňuje výši poskytnutých neinvestičních

²⁷ <http://www.cernavposumavi.cz/index.php/informace/napsali-o-nas/279-sluniko-heje-z-nove-fasady-mateske-koly>

příspěvků základní škole a mateřské škole v letech 2005-2009 a jejich podíl na celkových a běžných výdajů obce (viz tabulka č. 9).

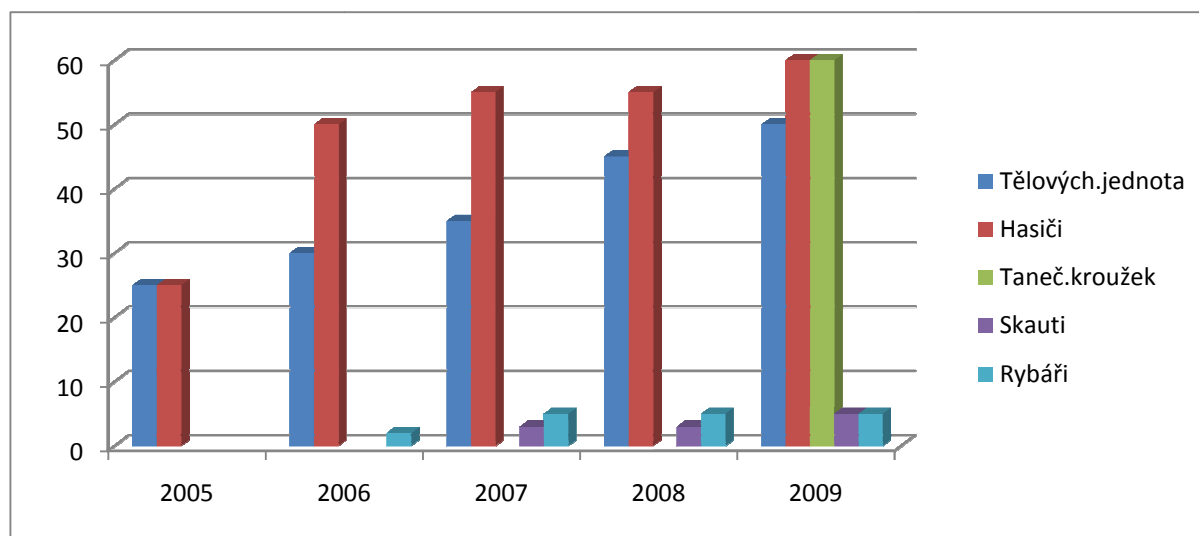
Tabulka 9: Poskytnuté neinvestič. příspěvky na provoz 2005 - 2009 (v tis. Kč)

Rok	výše příspěvku	% z celkových výdajů obce	% z běžných výdajů obce
2005	1105	5,06	7,31
2006	1300	4,13	6,34
2007	1300	3,22	5,51
2008	1200	3,59	4,95
2009	1625	5,57	7,86

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Nabídka služeb dotýkající se rodin s dětmi se zaměřuje také na volnočasové aktivity dětí a mládeže. V obci jsou zřízeny zájmové, kulturní, sportovní organizace a kroužky, které obec také podporuje dotacemi. Děti se mohou zapojit do oddílu sboru dobrovolných hasičů, kde se mohou od starších členů naučit základům „hasičského řemesla“. Děti se mohou zapojit i do skautského oddílu. V roce 2009 byl založen při základní škole taneční kroužek Vrtule, o který je ze strany dětí velký zájem. Další volnočasovou aktivitou, kterou mohou děti a mládež využít je mužstvo mladých fotbalistů, patřící pod Tělovýchovnou jednotu Černá v Pošumaví. V neposlední řadě, u Lipenského jezera nesmí chybět rybářský kroužek, kde jsou mladí zájemci rovněž vítáni. Následuje graf č. 1, který zobrazuje přehled poskytnutých příspěvků organizacím nabízejícím volnočasovou aktivitu mládeže (viz graf č. 1).

Graf 1: Poskytnuté příspěvky zájmovým organizacím 2005 - 2009 (v tis. Kč)

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Přestože nabídka činností je pestrá, vyskytuje se v naší obci i skupina dětí a mladistvých, kteří tráví svůj volný čas bez jakékoliv organizované smysluplné aktivity, a která je ohrožena sociálně patologickými jevy, případně jsou tyto děti či mladiství součástí závadových part. Výsledkem je často páchání přestupků či trestné činnosti. Jde o děti a mládež, jež se vyznačují pasivním přístupem ke způsobu trávení volného času, je tedy malá pravděpodobnost, že si sami najdou cestu do zájmových kroužků nebo na sportoviště.

Nabídka služeb pro rodiny s dětmi, které vzhledem ke svému životnímu stylu a sociálním návykům nejsou schopny zabezpečit nejen řádnou výchovu dětí, ale ani bezproblémové zajištění chodu domácnosti v obci chybí. Chybí zde i informovanost o nejbližších organizacích, které tyto služby poskytují a rodiče by se na ně mohli v případě potřeby obrátit.

4 Analýza rozpočtu obce Černá v Pošumaví s akcentem na výdaje do sociální oblasti

Finanční analýza je předpokladem kvalitního rozhodování v oblasti financí územních samospráv. Jejím úkolem je zpřehlednit a zjednodušit množství dat a v podobě hodnot ukazatelů porovnat výsledky za jednotlivá období.

4.1 Metody finanční analýzy územních samospráv

U **příjmů** lze vyhodnocovat jednak podíl jednotlivých druhů příjmů na celkových příjmech nebo podíl jednotlivých druhů opakujících se příjmů na celkových výdajích.

Vývoj jednotlivých druhů příjmů k celkovým příjmům by měly obce sledovat zejména z toho důvodu, aby mohly např. při sestavování výdajů pružně reagovat na celkový vývoj jednotlivých příjmových položek.

Opakující se příjmy, jsou příjmy každoročně se opakující. Tyto příjmy mohou obce předem plánovat. Mezi opakující se příjmy patří výnosy z daní, příjmy z poplatků, příjmy z vlastní činnosti a dotace. Z hlediska finanční analýzy jsou důležité zejména informace o vývoji opakovatelnosti jednotlivých druhů příjmů. O některých opakujících se příjmech (podíly na daňových výnosech a dotacích) obec nemůže rozhodovat., proto se jedná o rizikový faktor. Obce ale mohou tyto příjmy sledovat v časové řadě a zjistit zda rostou, klesají či stagnují.

Výdaje územních rozpočtů se dle rozpočtové skladby člení na běžné a kapitálové. Důležitým předpokladem správného hospodaření je, že provozní výdaje by měly být kryty opakujícími se příjmy a kapitálové výdaje z neopakujících se příjmů. Mezi základní ukazatele měření výdajů lze řadit podíl výdajů na jednoho obyvatele, či vyhodnocování různých druhů výdajů k celkovým výdajům. Z výčtu používaných ukazatelů je patrné, že sledují významnost provozních výdajů v přepočtu na jednoho obyvatele a k jejich jednotlivým složkám. Z ekonomického hlediska je snižování provozních výdajů kladný jev, ale z hlediska sociálního je to jev negativní, neboť většinou dochází ke snižování rozsahu nebo kvality poskytovaných služeb a statků.²⁸

²⁸ Krbová, J. *Veřejné finance (distanční studijní text)*, 2008.

4.1.1 Finanční analýza příjmů obce Černá v Pošumaví

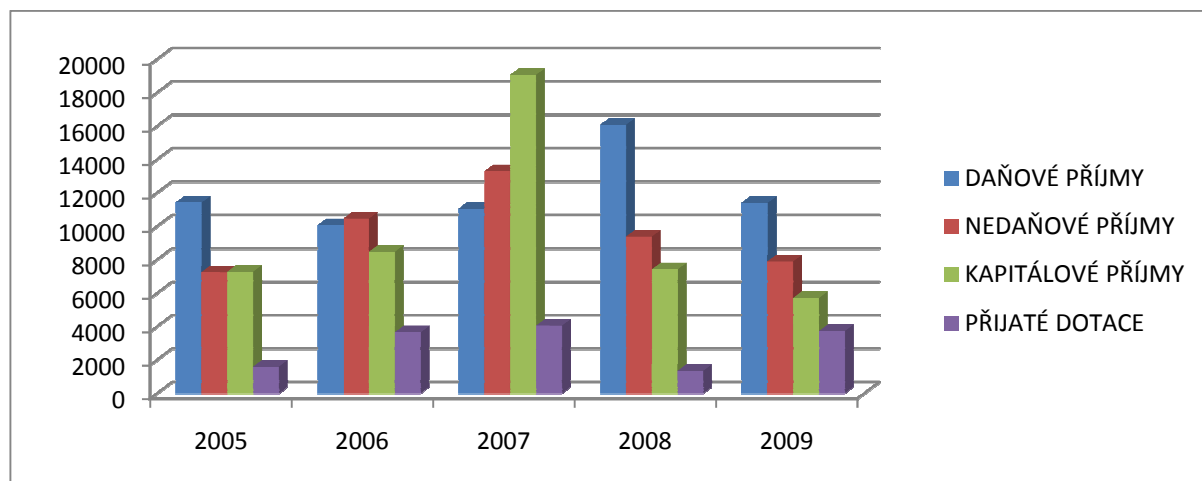
Přehled vývoje příjmů za období 2005-2009, členěný dle druhového třídění, rozpočtové skladby, je uveden v tabulce č. 10 a následně znázorněn grafem č. 2 (viz tabulka č. 10, graf č. 2).

Tabulka 10: Příjmy dle tříd 2005 – 2009 (v tis. Kč)

ROK	2005	2006	2007	2008	2009
1-DAŇOVÉ PŘÍJMY	11436	10062	11067	16084	11413
2- NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	7254	10462	13300	9388	7 897
3- KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	7286	8480	19062	7436	5716
4-PŘIJATÉ TRANSFERY	1603	3667	4064	1351	3744
PŘÍJMY CELKEM	27579	32671	47493	34259	28770

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Graf 2: Příjmy dle tříd 2005 – 2009 (v tis. Kč)

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Daňovými příjmy se v tuto chvíli zabývat nebudu, ty budou rozebrány v následující tabulce.

V nedaňových příjmech jsou z převážné většiny zohledněny příjmy z pronájmu majetku, bytů a prodeje dřeva z obecních lesů. Kapitálové příjmy byly naplněny zejména prodejem obecních pozemků.

V následující tabulce č. 11, bude proveden, za stejné časové období, rozbor vývoje jednotlivých druhů příjmů k celkovým příjmům, tedy jaký je podíl jednotlivých druhů příjmů na celkových příjmech (viz. tabulka č. 11). V tabulce č. 12 a grafu č. 3 je zachycen vývoj daňových příjmů (viz tabulka č. 12, graf č. 3).

Tabulka 11: Podíl jednotlivých druhů příjmů na celkových příjmech (v tis. Kč)

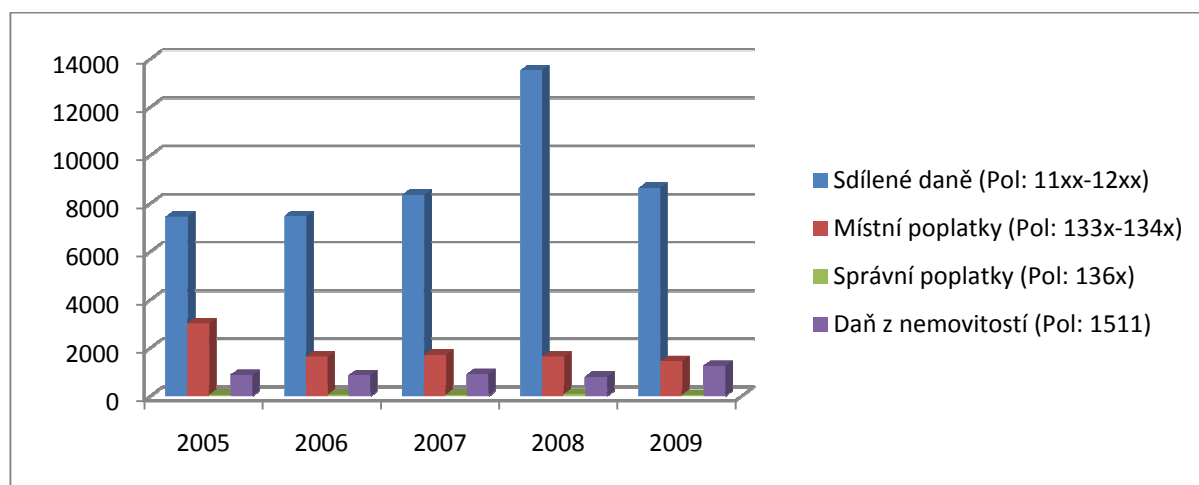
	celkem 2005-2009	celkové příjmy 2005-2009	podíl k celk. příj. v %
1-DAŇOVÉ PŘÍJMY	60062	170772	35,17
2-NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	48301	170772	28,28
3- KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	47980	170772	28,09
4-DOTACE	14429	170772	8,46

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Tabulka 12: Daňové příjmy – vybrané položky (v tis. Kč)

ROK	2005	2006	2007	2008	2009
Sdílené daně (Pol: 11xx-12xx)	7463	7478	8368	13537	8649
Místní poplatky (Pol: 133x-134x)	3029	1644	1726	1645	1462
Správní poplatky (Pol: 136x)	57	72	52	87	46
Daň z nemovitostí (Pol: 1511)	887	868	921	815	1256
Celkem	11436	10062	11067	16084	11413

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Graf 3 Vývoj daňových příjmů (v tis. Kč)

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Z výše uvedených tabulek i grafického znázornění vyplývá, že nejvyšší podíl v příjmové části rozpočtu obce představují daňové příjmy, zejména sdílené daně. Je také patrný nárůst sdílených daní v období 2005 – 2008. V roce 2008 došlo k výraznému zvýšení daně z příjmů právnických osob za obce. Bohužel, v roce 2009 vidíme, že nárůst daňových příjmů stagnuje. Dá se předpokládat, že v příštím období dojde k poklesu daňových výnosů. Důvody tohoto vývoje shledáváme v působení a dopadu světové finanční krize na celkovou ekonomiku.

V návaznosti na uvedené problémy, bych zastupitelům doporučila, využít zákonného zmocnění a vydat obecně závaznou vyhlášku na zvýšení daně z nemovitosti, což by

znamenal možnost přínosu finančních prostředků do obecního rozpočtu, hlavně proto, že v obci se nachází asi 500 rekreačních objektů. Místním občanům a podnikatelům by bylo možné toto navýšení kompenzovat například zrušením poplatku za odpad, či poskytováním dalších sociálních služeb.

4.1.2 Finanční analýza výdajů obce Černá v Pošumaví s akcentem na výdaje do sociální oblasti

Tabulka č. 13 a graf č. 4 znázorňují vývoj výdajů opět za období 2005-2009, dle druhového třídění rozpočtové skladby (viz tabulka č. 13, graf č. 4).

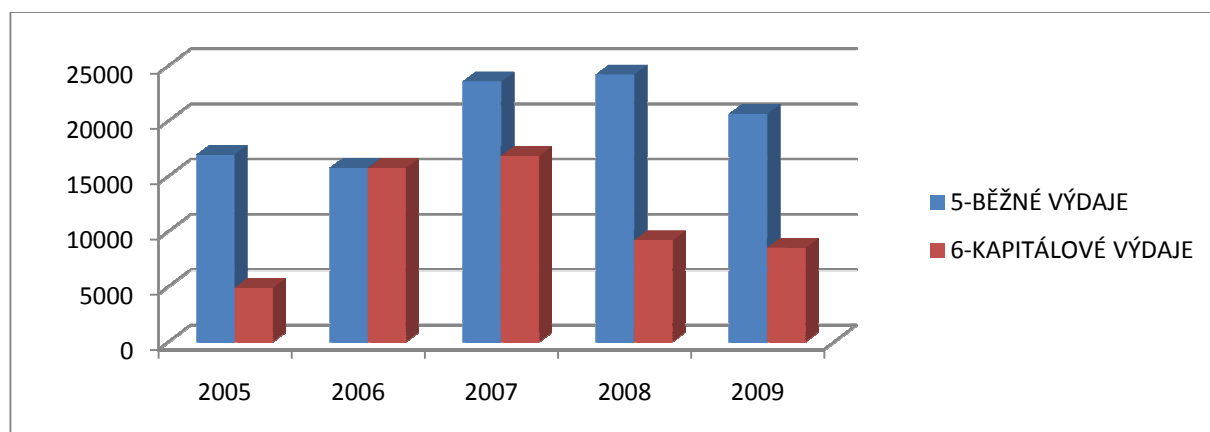
Tabulka 13: Výdaje dle tříd 2005 -2009 (v tis. Kč)

ROK	2005	2006	2007	2008	2009
5-BĚŽNÉ VÝDAJE	16947	15764	23579	24213	20663
6-KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	4891	15718	16813	9186	8521
Celkem	21838	31482	40392	33399	29184

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Běžné výdaje (nákup materiálu, služeb, mzdové výdaje, spotřeby energií aj.) přímou úměrou narůstají. Kapitálové výdaje plynuly zejména do bytového fondu (zateplení, pořízení tepelných čerpadel), rekonstrukce čistírny odpadních vod nebo investice do obecních kempů (nová sociální zařízení, vstupní objekt). Na většinu z těchto investic se podařilo získat dotace.

Graf 4 Výdaje dle tříd 2005-2009 (v tis. Kč)

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Dále se budu zabývat podrobnějším rozбором běžných výdajů. V tabulce č. 14 provedu rozbor výdajů v odvětvovém členění v tis. Kč (viz tabulka č. 14)

Tabulka 14: Výdaje odvětvové členění (v tis. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009
(1) Zemědělství, lesnictví	790	1265	4604	2210	1601
(2) Průmysl, ostatní odvětví hospodářství	2502	1847	3430	3276	2547
(221) Pozemní komunikace	1516	1315	1661	1859	1958
(222) Silniční doprava	132	97	52	46	27
(231) Pitná voda	103	151	201	345	62
(232) Odvádění, čištění odpad. vod	48	48	551	165	205
(3) Služby pro obyvatelstvo	7314	7234	8852	9068	11877
(31) Vzdělávání (ZŠ)	1319	1505	1523	1514	1929
(33) Kultura, sdělovací prostředky	703	646	1119	1111	1059
(34) Tělových. jednota, zájmová činnost	24	265	184	88	163
(361) Bytové hospodářství	1747	1671	1734	1981	1803
(363) Komunální služby, územní rozvoj	1012	754	1475	1206	2319
(37) Ochrana životního prostředí	2509	2358	2800	3168	3428
(372) Ochrana životního prostředí	912	934	945	1117	1147
(374) Nakládání s odpady	1597	1425	1855	2051	2281
(4) Sociální věci	20	6	5	0	15
(43) Sociální péče	20	6	5	0	15
(5) Bezpečnost	432	159	277	282	267
(55) Požární ochrana	432	159	277	282	267
(6) Veřejná správa a služby	5889	5253	6411	9377	4356
(6112) Zastupitelstva obcí	671	638	733	730	745
(6171) Činnost místní samosprávy	2757	2623	2998	2793	2859
Běžné výdaje celkem	16947	15764	23579	24213	20663

Pramen: Rating obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Tabulka č. 15 vykazuje podíl běžných výdajů na celkových výdajích a tabulka č. 16 podíl běžných výdajů na jednoho obyvatele (viz tabulka č. 15, 16).

Tabulka 15: Struktura výdajů (= výdaje / výdaje celkem v %)

	2005	2006	2007	2008	2009
(1) Zemědělství, lesnictví	4,7%	8,0%	19,5%	9,1%	7,7%
(2) Průmysl, ostatní odvětví hospodářství	14,8%	11,7%	14,6%	13,5%	12,3%
(221) Pozemní komunikace	8,9%	8,3%	7,0%	7,7%	9,5%
(222) Silniční doprava	0,8%	0,6%	0,2%	0,2%	0,1%
(231) Pitná voda	0,6%	1,0%	0,9%	1,4%	0,3%
(232) Odvádění, čištění odpad. vod	0,3%	0,3%	2,3%	0,7%	1,0%
(3) Služby pro obyvatelstvo	43,2%	45,9%	37,5%	37,5%	57,5%
(31) Vzdělávání (ZŠ)	7,8%	9,5%	6,5%	6,3%	9,3%
(33) Kultura, sdělovací prostředky	4,1%	4,1%	4,7%	4,6%	5,1%
(34) Tělových. jednota, zájmová činnost	0,1%	1,7%	0,8%	0,4%	0,8%
(361) Bytové hospodářství	10,3%	10,6%	7,4%	8,2%	8,7%
(363) Komunální služby, územní rozvoj	6,0%	4,8%	6,3%	5,0%	11,2%
(37) Ochrana životního prostředí	14,8%	15,0%	11,9%	13,1%	16,6%
(372) Nakládání s odpady	5,4%	5,9%	4,0%	4,6%	5,6%
(374) Vzhled obcí, veřejná zeleň	9,4%	9,0%	7,9%	8,5%	11,0%
(4) Sociální věci	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
(43) Sociální péče	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
(5) Bezpečnost	2,6%	1,0%	1,2%	1,2%	1,3%
(55) Požární ochrana	2,6%	1,0%	1,2%	1,2%	1,3%
(6) Veřejná správa a služby	34,8%	33,3%	27,2%	38,7%	21,1%
(6112) Zastupitelstva obcí	4,0%	4,0%	3,1%	3,0%	3,6%
(6171) Činnost místní samosprávy	16,3%	16,6%	12,7%	11,5%	13,8%
Běžné výdaje celkem	100%	100%	100%	100%	100%

Pramen: Rating obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Tabulka 16: Výdaje na obyvatele (v tis. Kč na jednoho obyvatele)

	2005	2006	2007	2008	2009
Počet obyvatel	818	834	827	804	834
(1) Zemědělství, lesnictví	0,97	1,52	5,57	2,75	1,92
(2) Průmysl, ostatní odvětví hospodářství	3,06	2,21	4,15	4,08	3,05
(221) Pozemní komunikace	1,85	1,58	2,01	2,31	2,35
(222) Silniční doprava	0,16	0,12	0,06	0,06	0,03
(231) Pitná voda	0,13	0,18	0,24	0,43	0,07
(232) Odvážení, čištění odpad. vod	0,06	0,06	0,67	0,21	0,25
(3) Služby pro obyvatelstvo	8,94	8,67	10,7	11,28	14,24
(31) Vzdělávání (ZŠ, MŠ)	1,61	1,8	1,84	1,88	2,31
(33) Kultura, sdělovací prostředky	86	0,77	1,35	1,38	1,27
(34) Tělových. jednota, zájmová činnost	0,03	0,32	22	0,11	0,19
(361) Bytové hospodářství	2,14	2,00	2,10	2,46	2,16
(363) Komunální služby, územní rozvoj	1,24	0,90	1,78	1,50	2,79
(37) Ochrana životního prostředí	3,07	2,83	3,39	3,94	4,11
(372) Ochrana životního prostředí	3,07	2,83	3,39	3,94	1,38
(374) Nakládání s odpady	1,12	1,12	1,14	1,39	2,73
(4) Sociální věci	0,02	0,01	0,01	0,00	0,02
(43) Sociální péče	0,02	0,01	0,01	0,00	0,02
(5) Bezpečnost	0,53	0,19	0,33	0,35	0,32
(55) Požární ochrana	0,53	0,19	0,33	0,65	0,32
(6) Veřejná správa a služby	7,20	6,30	7,75	11,66	5,22
(6112) Zastupitelstva obcí	0,82	0,76	0,89	0,91	0,89
(6171) Činnost místní samosprávy)	3,37	3,14	3,63	3,47	3,43
Běžné výdaje celkem	20,72	18,9	28,51	30,12	24,77

Pramen: Rating obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Z tabulek je patrné, že nejvíce finančních prostředků plynulo do skupiny 3, služby pro obyvatelstvo a tyto výdaje mají mírně stoupající tendenci. Zde jsou obsaženy i vybrané služby, jež jsem analyzovala v předchozí části bakalářské práce. Do skupiny 4, sociální věci spadají dávky, podpory sociálního zabezpečení, které obec Černá v Pošumaví neposkytuje, jelikož je obcí I. stupně. Z této skupiny byly pouze z paragrafu 4341, což znamená sociální pomoc osobám v hmotné nouzi a občanům sociálně nepřizpůsobivým, poskytnuty příspěvky např. na pohřeb nebo na nákup paliva na zimu.

V následující tabulce, č. 17, jsem se pokusila zachytit přehled běžných výdajů výše popsaných sociálních služeb a porovnat je na celkové výdaje – tabulka č. 18 a na výdaje jednoho obyvatele - tabulka č. 19 (viz tabulka č. 17, 18, 19). Zde musím podotknout, že uvedené částky nepředstavují celkové běžné výdaje vynaložené např. na péči o veřejnou zeleň, ale pouze mzdové náklady a u ostatních služeb obsahují také pouze vybraný objem týkající se sociálních služeb.

Tabulka 17: Výdaje na poskytované sociální služby (v tis. Kč)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Sbor pro občanské záležitosti	123	121	158	166	176
Veřejně prospěšné práce	388	303	762	476	986
Služby pro seniory	0	0	0	0	0
ZŠ a MŠ	1105	1300	1300	1200	1625
Zájmové organizace	50	82	98	108	180
Celkem	1666	1806	2318	1950	2967

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Tabulka 18: Struktura výdajů na sociální služby (= výdaje / výdaje celkem v%)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Sbor pro občanské záležitosti	0,7%	0,8%	0,7%	0,7%	0,9%
Veřejně prospěšné práce	2,3%	1,9%	3,2%	2,0%	4,8%
Služby pro seniory	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ZŠ a MŠ	6,5%	8,2%	5,5%	4,9%	7,9%
Zájmové organizace	0,3%	0,5%	0,4%	0,4%	0,9%
Celkem	9,8%	11,4%	9,8%	8,0%	14,5%

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Tabulka 19: Výdaje na sociální služby na obyvatele (v tis. Kč na jednoho obyvatele)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Počet obyvatel	818	834	827	804	834
Sbor pro občanské záležitosti	0,15	0,14	0,19	0,21	0,21
Veřejně prospěšné práce	0,47	0,36	0,92	0,59	1,18
Služby pro seniory	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ZŠ a MŠ	1,35	1,56	1,57	1,49	1,95
Zájmové organizace	0,06	0,09	0,12	0,13	0,22
Celkem	2,03	2,15	2,8	2,42	3,56

Pramen: Účetnictví obce Černá v Pošumaví, vlastní sestavení

Z výše uvedeného rozboru je patrné, že nejvíce finančních prostředků plynulo do základní a mateřské školy a na veřejně prospěšné práce. Naopak pro seniory, kromě části výdajů na kulturní akce, které pořádá sbor pro občanské záležitosti, nejsou žádné služby poskytovány.

Následuje srovnávací tabulka č. 20 – porovnání příjmů a výdajů, saldo hospodaření a stav na bankovních účtech (viz tabulka č. 20).

Tabulka 20: Saldo hospodaření (v tis. Kč)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Příjmy celkem (po konsolidaci)	27579	32671	47493	34258	28769
Výdaje celkem (po konsolidaci)	21837	31482	40392	33411	29183
Saldo příjmů a výdajů	5742	1189	7101	847	-414
Financování	-5742	-1189	-7101	-847	414
Stav na bankovních účtech	6467	7155	13744	14070	12432

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na poskytování a financování sociálních služeb územními samosprávnými celky, v rámci samostatné působnosti.

Jedním z úkolů municipality je poskytovat pro své občany celou řadu statků a služeb a zajistit dostatečné finanční prostředky na tyto služby. Z tohoto důvodu, popisují v první části bakalářské práce systém finančního hospodaření územních samosprávných celků. Nejprve vysvětlují pojmy přenesená a samostatná působnost, protože obce financují poskytování služeb jak z vlastních finančních prostředků (samostatná působnost), tak i ze státního rozpočtu, či z fondů EU ve formě dotací. Dále se zmiňují o základních pojmech a předpisech vztahujících se k hospodaření obcí a financování sociálních služeb, kde primárním předpisem je Ústava České republiky a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. Klíčovým právním předpisem neboli základní osnovou rozpočtového procesu, je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (tzv. „malá rozpočtová pravidla“). Pokusy o reformy sociálních služeb vyústily v novou legislativu, zejména pak v zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Podle tohoto zákona získaly obce určité organizační a informační povinnosti.

Podrobněji jsem se zabývala rozpočtem, který lze vnímat jako bilanci příjmů a výdajů za časové období jednoho roku. Postupně rozebírám, z hlediska rozpočtové skladby, příjmovou a výdajovou část rozpočtu. Více se věnuji daňovým příjmům, protože obce mají velmi omezenou daňovou pravomoc a v posledních letech jsou to právě „malé obce“, kterých je v České republice většina, jež pociťují znevýhodnění nastavenými kritérii na přerozdělování daňových výnosů. Neméně důležitou složkou hospodaření obcí jsou přijaté transfery. Ty patří k druhým nejvýznamnějším zdrojům místních rozpočtů. Transfery lze čerpat např. z kapitoly všeobecná pokladní správa, z rozpočtových kapitol jednotlivých ministerstev nebo ze státních rozpočtových fondů. Po vstupu České republiky do Evropské unie se rozšířily možnosti čerpání dotací ze strukturálních fondů EU. Podrobnější popis uvádím v první části své práce.

Ve své práci se zaměřuji také na rozpočtový proces, kterým rozumíme cyklus začínající sestavováním rozpočtu na základě rozpočtového výhledu, zveřejnění návrhu rozpočtu, jeho projednávání v zastupitelstvu, schvalování a nakonec hodnocení a kontrolu. Po skončení roku se údaje o ročním hospodaření souhrnně zpracovávají do závěrečného účtu, jehož součástí je zpráva o výsledku hospodaření.

V druhé části bakalářské práce se nejprve zabývám otázkou, jaké jsou role měst a obcí v zajišťování a financování sociálních služeb. Zvláště jsem se zaměřuji na „malé obce“ a jejich možnosti v oblasti poskytování sociálních služeb v rámci samostatné působnosti,

neboť v obci Černá v Pošumaví, žije 834 obyvatel, a proto ji dle velikostního kritéria jednoho tisíce obyvatel stanoveného M. Hamplem a J. Müllerem, mohu zařadit do této kategorie. V souvislosti s reformou veřejné správy a reformou sociálních služeb, se obce stávají aktivními subjekty při zajišťování těchto služeb. Obecným trendem je stále rostoucí rozsah pravomocí delegovaných na územní samosprávy, což však není doprovázeno odpovídajícími finančními toky a tak jsou obce stále více nuceny spolupracovat se soukromým sektorem, či zakládat společné podniky. Z analýzy vybraných problémů vyplývá, že v malých obcích se zastupitelé více spoléhají na pomoc rodiny a sousedů. Malé obce se ve většině případů potýkají s nedostatkem finančních prostředků, což patří k jejich nejzávažnějším problémům. V praxi je situace taková, že malé obce zřizují jen ta nejn nutnější zařízení, např. základní školy prvního stupně, mateřské školy a obecní knihovny. Občané jsou tak odkázáni za dalšími službami dojíždět do okolních měst. Přičteme-li k tomu nedostatek pracovních příležitostí, s čímž se většina obcí potýká, může to mít za následek migraci především mladší generace obyvatel.

Cílem mé bakalářské práce bylo, zhodnocení výdajů na sociální služby za posledních 5 let v malé obci Černá v Pošumaví a analýza rozsahu a kvality těchto služeb. Pro naplnění vytyčeného cíle jsem čerpala důležité informace z účetní evidence, evidence obyvatel, Strategické a rozvojové studie a ratingu obce Černá v Pošumaví a ze svých praktických zkušeností, jelikož na zmiňované obci pracuji. Na základě získaných informací byl analyzován rozpočet a stávající rozsah a kvalita poskytovaných služeb a to, sbor pro občanské záležitosti, veřejně prospěšné práce, služby pro seniory a služby pro rodiny s dětmi.

Z výzkumu vyplynulo, že Sbor pro občanské záležitosti, který je organizační složkou obce, má v obci dlouholetou tradici a všechny jím poskytované služby jsou dostačující. Obec mimo jiné poskytuje peněžité dar nově narozeným dětem. Jediným kritériem pro poskytnutí tohoto daru je trvalý pobyt jednoho z rodičů v den narození dítěte, což je často rodiči zneužíváno. Doporučovala bych změnit kritéria pro poskytování příspěvku například tak, že alespoň jeden z rodičů má v den narození dítěte trvalý pobyt v obci, a to po dobu nejméně jednoho roku před narozením dítěte a v obci se trvale zdržuje.

Péči o vzhled obce je věnována velká pozornost. Pro kvalitní a efektivní provedení této služby je uzavírána dohoda mezi obcí a Úřadem práce v Českém Krumlově. Od jara do podzimu jsou zaměstnáváni pracovníci v rámci veřejně prospěšných prací, které jsou součástí aktivní politiky zaměstnanosti. Obci je na základě této spolupráce poskytována dotace z Evropského sociálního fondu, díky které činí úspora mzdových nákladů téměř 50%. Prostředky poskytnuté

obci formou dotací, umožňují zaměstnávat občany, starší padesáti let, s nízkou kvalifikací, osoby se zdravotním postižením, kteří by jen obtížně hledali práci.

Služby pro seniory představují jednu ze slabých stránek obce. Přestože sociálně-demografická analýza obce potvrzuje, že nejvýznamnější skupinou obyvatel, jako uživatelů sociálních služeb, jsou a také v budoucnu budou senioři. V okolních obcích se nacházejí domovy pro seniory, ale mají nedostačující kapacitu. Zastupitelstvo se proto v roce 2006 rozhodlo pro výstavbu domu pro seniory v naší obci. Jelikož rozpočet na tuto akci činil 22 mil. Kč, byla podána žádost o dotaci. Ta však nebyla schválena, proto byla výstavba odložena. Jiné řešení služeb pro seniory, jako je například donáška obědů, nebo služby pečovatelské, zastupitelstvo nehledalo. Bohužel musím konstatovat, že služby pro seniory jsou v obci nedostačující.

Analýzou bylo dále prokázáno, že největší pozornost je věnována službám pro rodiny s dětmi. Obec je zřizovatelem příspěvkové organizace Základní a Mateřská škola Černá v Pošumaví. Tato organizace je každoročně dotována neinvestičními příspěvky na provoz, díky nimž je vybavena vším, co děti potřebují k odpočinku i vyučování a k provozování dalších aktivit. Nabídka služeb dotýkající se rodin s dětmi se zaměřuje i na volnočasové aktivity dětí a mládeže, formou zájmových, kulturních a sportovních kroužků, které obec také podporuje finančními příspěvky. Jediné, co lze v této oblasti vytknout, je malá informovanost o možnostech pomoci dysfunkčním rodinám, které nejsou schopny zabezpečit řádnou výchovu dětí.

V poslední části bakalářské práce byla provedena finanční analýza rozpočtu obce Černá v Pošumaví za posledních 5 let. Z rozboru jednotlivých druhů příjmů vyplynulo, že nejvyšší podíl tvoří příjmy daňové, poté příjmy kapitálové. Potvrdila se stagnace růstu daňových výnosů a dá se předpokládat jejich pokles v příštím daňovém období. Z analýzy výdajů v odvětvovém členění je patrný nejvyšší finanční tok do skupiny služeb pro obyvatelstvo. Tyto výdaje mají mírně stoupající tendenci. V dalším rozboru jsem se zaměřila na porovnání výdajů na poskytované sociální služby. Bylo potvrzeno, že nejvíce finančních prostředků plynulo do základní a mateřské školy a na veřejně prospěšné práce a výdaje na služby pro seniory jsou nulové. Dále byly porovnány příjmy a výdaje, kde je patrné pokrytí plánovaných výdajů plánovanými příjmy.

V závěru bych chtěla konstatovat, že obec Černá v Pošumaví je v rámci srovnatelných obcí průměrná. Většina ekonomických ukazatelů prokazuje dobrou až velmi dobrou finanční stabilitu. Do budoucna bych doporučila omezit vliv jednorázových příjmů (např. příjmy z prodeje majetku) a krátkodobých dotací a zaměřit se více na hledání dlouhodobých stabilních zdrojů (např. příjmy z pronájmu majetku nebo daňové příjmy). Právě v souvislosti s případným

poklesem daňových příjmů bych zastupitelům doporučila využít zákonného zmocnění a obecně závaznou vyhláškou zvýšit daň z nemovitosti. Pro obecní rozpočet by to byl značný přínos, protože v obci se nachází kolem 500 rekreačních objektů. Místním občanům by mohl být tento nepopulární krok kompenzován například zrušením poplatku za odpad, či nabídkou služeb pro seniory. Dle mého názoru by obec měla využít všech nabízených možností k posílení příjmů rozpočtu.

Literatura a další zdroje

Literatura

1. Císařová, E. Pavel, J.: *Průvodce komunálními rozpočty*. Transparenci international ČR, 2008, ISBN 978-80-87123-06-5
2. Krbová, J. Veřejné finance (distanční studijní text), 2008.
3. Lorenc, J - Kašpárková, J.: *Rozpočtová skladba 2010 pro územní samosprávné celky*. 3. vydání. M. LORDY, s.r.o. Polešovice 2010, ISBN 978-80-254-6776-3
4. Peková, J. - Pilný, J. - Jetmar, M.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. ASPI Praha 2008, ISBN 978-80-7357-351-5.
5. Provažníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. Grada, 2007, ISBN 978-80-247- 2097-5
6. Průša, L.: *Ekonomie sociálních služeb*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. ASPI, a.s. Praha 2007, ISBN 978-80-7357-255-6
7. Rektořík, J., Šelešovský, J.: *Jak řídit kraj, město, obec: Rukověť územní samosprávy, II. díl*
8. Provažníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. Grada, 2007, ISBN 978-80-247- 2097-5

Elektronické zdroje

9. Ministerstvo financí ČR [online]. Schéma rozdělení rozpočtového určení daní (RUD) platný od 1. 1. 2008, [cit. 01. 09. 2010], *dostupné z:* <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/hosp_kraju_obci.html>
10. Ministerstvo financí ČR [online]. Finanční mechanismus EHP/Norska 2009 – 2014, [cit. 12. 02. 2011], *dostupné z:* < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fm_norska.html>
11. Státní fond životního prostředí ČR [online]. Švýcarské fondy, [cit. 12. 02. 2011], *dostupné z:* < <https://www.sfzp.cz/sekce/420/svycarske-fondy/>>
12. Státní fond životního prostředí ČR [online]. Stručně o národních programech, [cit. 14. 02. 2011], *dostupné z:* < <https://www.sfzp.cz/sekce/163/strucne-o-narodnich-programech/>>
13. Evropská konference [online]. [cit. 15. 01. 2011], *dostupné z:* < <http://www.vlasak.eu/tp/texty-6/medium/1652>>
14. Svaz měst a obcí ČR [online]. Role měst a obcí v sociálních službách, [cit. 15. 01. 2011], *dostupné z:* < <http://www.smocr.cz/cz/oblasti-cinnosti/socialni-oblast/role-mest-a-obci-v-socialnich-sluzbach.aspx>>
15. Veřejná správa [online]. Deník veřejné správy, [cit. 14. 12. 2010], *dostupné z:*< <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6331914>>

16. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [online]. Tisková zpráva, [cit. 10. 02. 2011], *dostupné z:* < <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8655/21042010.pdf> >
17. Evropský sociální fond [online]. Operační programy 2004-2006, [cit. 10. 02. 2011], *dostupné z:* < <http://www.esfcr.cz/04-06> >
18. Evropský sociální fond [online]. Operační program lidské zdroje a zaměstnanost, [cit. 10. 02. 2011], *dostupné z:* < <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz> >
19. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [online]. Politika zaměstnanosti, [cit. 12. 02. 2011] *dostupné z:* <http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf/programove_obdobi_2007_2013/aktivity_zprostredkujiciho_subjektu/opatreni3_3>
20. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [online]. Příprava na stárnutí, [cit. 12. 02. 2011], *dostupné z:*< <http://www.mpsv.cz/cs/2856> >
21. Obec Černá v Pošumaví [online]. Základní a mateřská škola, [cit. 15. 02. 2011], *dostupné z:* < <http://www.cernavposumavi.cz/index.php/zakladni-a-materska-skola> >
22. Obec Černá v Pošumaví [online]. Informace [cit. 15. 02. 2011], *dostupné z:* < <http://www.cernavposumavi.cz/index.php/informace/napsali-o-nas/279-sluniko-heje-z-nove-fasady-mateske-koly> >

Další zdroje

23. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
24. Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, v platném znění
25. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platné znění
26. Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, v platném znění
27. Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, v platném znění
28. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění
29. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění
30. Evidence obyvatel obce Černá v Pošumaví
31. Rating obce Černá v Pošumaví 2005 - 2008
32. Strategická a rozvojová studie obce Černá v Pošumaví
33. Účetní evidence obce Černá v Pošumaví 2005 - 2009
34. Závěrečný účet obce Černá v Pošumaví 2005 – 2009

Seznam tabulek

Tabulka 1: Typy organizací a společností k poskytování veřejných služeb.....	27
Tabulka 2: Velikostní struktura obcí v České republice k 1. 1. 2009.....	28

Tabulka 3: Občanská vybavenost obcí	30
Tabulka 4: Věková skladba obyvatelstva (v % dle „sčítání“ z r. 2001)	32
Tabulka 5: Aktualizované údaje věkového rozložení obyvatel z roku 2009	32
Tabulka 6: Sociálně ekonomické údaje (dle „sčítání“ z r. 2001)	33
Tabulka 7: Výdaje na činnost SPOZ 2005-2009 (v tis. Kč).....	35
Tabulka 8: Mzdové náklady a přijatá dotace 2005 - 2009	37
Tabulka 9: Poskytnuté neinvestič. příspěvky na provoz 2005 - 2009 (v tis. Kč).....	42
Tabulka 10: Příjmy dle tříd 2005 – 2009 (v tis. Kč)	45
Tabulka 11: Podíl jednotlivých druhů příjmů na celkových příjmech (v tis. Kč).....	46
Tabulka 12: Daňové příjmy – vybrané položky (v tis. Kč).....	46
Tabulka 13: Výdaje dle tříd 2005 -2009 (v tis. Kč)	47
Tabulka 14: Výdaje odvětvové členění (v tis. Kč)	47
Tabulka 15: Struktura výdajů (= výdaje / výdaje celkem v %).....	48
Tabulka 16: Výdaje na obyvatele (v tis. Kč na jednoho obyvatele).....	49
Tabulka 17: Výdaje na poskytované sociální služby (v tis. Kč)	50
Tabulka 18: Struktura výdajů na sociální služby (= výdaje / výdaje celkem v%)	50
Tabulka 19: Výdaje na sociální služby na obyvatele (v tis. Kč na jednoho obyvatele).....	50
Tabulka 20: Saldo hospodaření (v tis. Kč)	50

Seznam grafů

Graf 1: Poskytnuté příspěvky zájmovým organizacím 2005 - 2009 (v tis. Kč)	42
Graf 2: Příjmy dle tříd 2005 – 2009 (v tis. Kč)	45
Graf 3 Vývoj daňových příjmů (v tis. Kč).....	46
Graf 4 Výdaje dle tříd 2005-2009 (v tis. Kč)	47

Seznam schémat

Schéma 1: Rozdělení rozpočtového určení daní od 1.1.2008 (bez SFDI, poplatků a pokut).....	15
Schéma 2: Rozpočtový proces.....	22

Seznam fotografií

Fotografie 1: Zákres domu pro seniory do fotografie.....	39
Fotografie 2: Budova MŠ dekorační fasáda	41